

بِسْمِ وَحَامِدًا وَمُصَلِّيًا وَمُسَلِّمًا وَعَمَّادًا

أَخُوذُ بِالنَّيِّبِ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِغُورِ دِيَارِهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

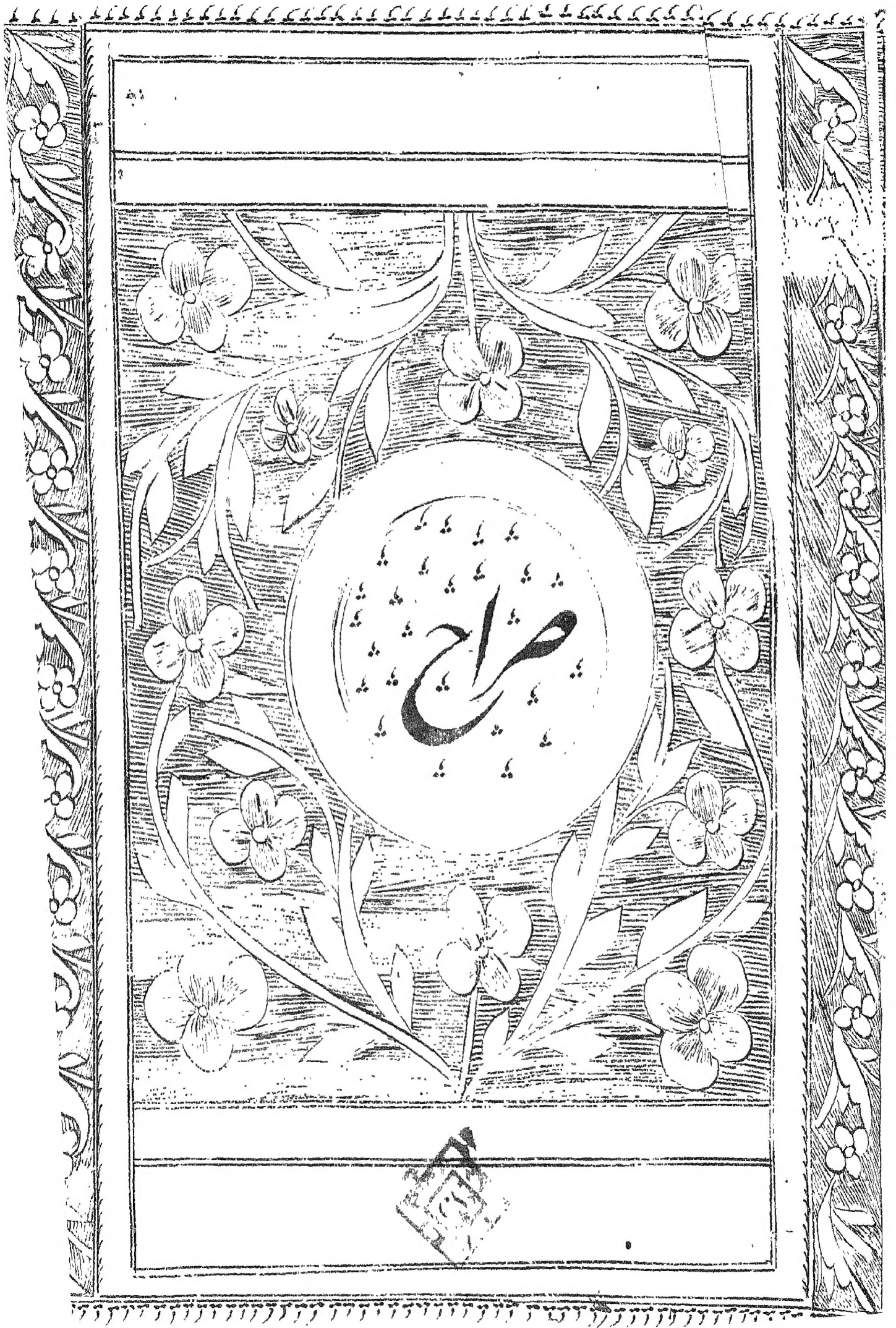
بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَعَشْرَتِهِ بِعَدْوِ كُلِّ مَعْلُومٍ نَكَتَ

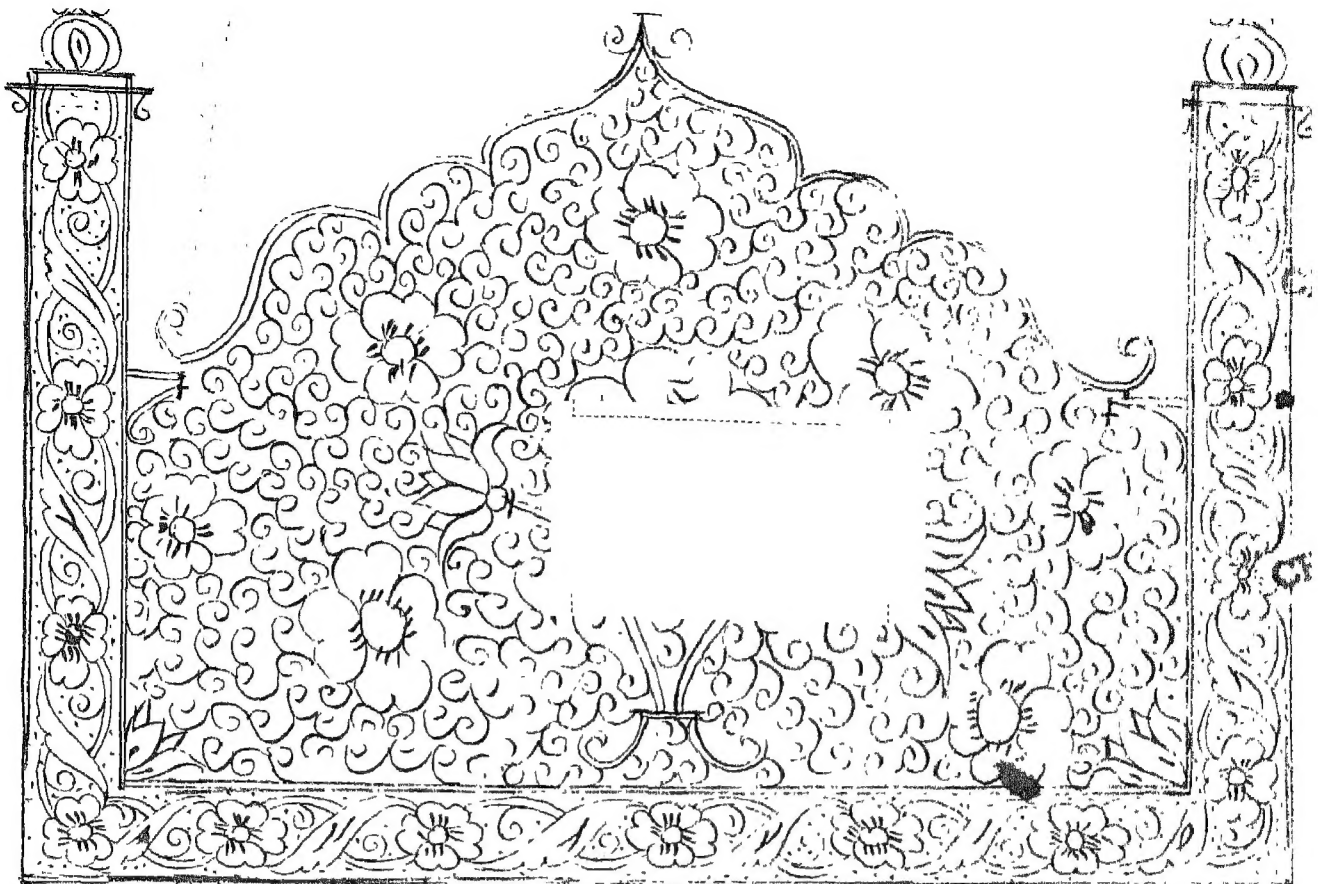
فِي الشَّهْرِ جَاهُ الْأُخْتِ يَوْمَ الْارْبَعَاءِ سَنَةِ ١٣٥٠ هـ قَدْ تَشَرَّفْتُ بِاشْتِرَائِهِ

بِذَا الْكِتَابِ الْمُسْتَطَابِ الْمُسْتَمْنِي بِصِرَاحٍ بِعَوْضِ رُؤْيٍ وَشَيْءٍ وَارْبَعِ أَنْاتٍ بِالْكَاسِجِ

اللَّهُمَّ مَشْنَعْنَا بِفَوَائِدِ الْكِتَابِ مُحَمَّدٍ أَيْرُسِيمِ غَفَرُكَ لَكَ وَلَوْلَاكَ لَمْ يَكُنْ حَقٌّ عَلَيْهِ

وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَعَشْرَتِهِ أَجْمَعِينَ يَوْمَ الدِّينِ آمِينَ

بسم الله الرحمن الرحيم

قال الفقير الى مولاه العتيق يمين سواد الوائق بالمتعالي عن الجلود والباله ابو الفضل محمد بن عمر بن خالد الدعوى بحال القرشي جل الله احواله وجهه امانه
احمد الله وهو المحمود لكل اللغات وجها واشره هو المشكور على كثر البليات قبلها واصلى على صلى مضمار الرسالة بعثته وزمانا ويجلي ميدان الدلالة رتبته كانا
محمد الذي تحدث به على الانس العربية وتذلت لكل صبغة ابية وعلى آله ذوى المناطق الفصاح وصحبه اولى المواقف الصالح صلوة متقدمة الصباح بالروح واهل
تسليما ولبد فان صحاح اللغة ودار الحق لسقام الجبل وشرف الغلة لذوى المنهل بل مصحة من لغات العرب لكل سقيم ومنهج لطالبى الادب سقيم ولهم
لقد صلى به ابو بربى جوده وابان فيه فضله واظهره فله درهم ثم سدده ما حسن ترتيبه اتقن تهذيبه شكر الله سبحانه فيه وكافاه باخير اصناف ما يكافيه ولقد كنت
برتبة من الزمان فى قفلا به بالشر ان تيسر او باستكتابه حتى ظفرت بنسخة من نسخة نخرته كتب المدرسة الصاحبة البرانية المسودية بكاشفة دامت عمرة مبانيها
بعبادة لبقا بايتها فى اربع مجلدات ضخام صحاح كاسرها غير سقام فحملنى اشتغالها على الايجاز وطلبى من عدله الايجاز بالاجابة بالانجاز به شمس
خطا لما تام رجاى وقعد حتى راي انجاز دبرى ما وعدت انى لى بعد استخرت الله تعالى به النظر الآتى واتانى على نخر حاجتى وعده الحاقى فتمت الايجاز فيه
لا الانتخاب وتجنبته الاطالة والاطباب موضوعا عن الاستشادات بالاشعار دون الامثال والآيات والآثار فما اوردت منها الا ابياتا قلائل حيث
اضطرت فيه الى الدلائل لما ان صاحب الكتاب رح الطنب غاية الاطباب فى اشعار الاشعار وبيان الانساب وترجمت بالفارسية مفردات اللغة من
انواعها اثلث يشترك فى استفادتها الاوساط والاحداث وخدعت عن الاسم والمصدر حالة التحريف آله التحريف وسمعت عن اختلاف البواب لاثبات
المصادر بعين عينى فعل الماضى والمضارع اذا اختلفت حركتهما اولاهم فسررت انواع تلك الحركة بحسب حالهما ثانيا لان مجرد الرقم رجا
يترك فى الكتابة ويهيم واصططحت الفارقين بندين موضع الاولى والثانية من العينين مع بيان ان المصدر من باب واحد او بابين ونسبت بلغة
ايضا فى المترادف بمعنى آخر من الثانية الصادقة هذا وقد اتيته فى ترتيبه الحسن المباني ولقيت تكرير اللفظ عند تقرير المعانى ليصغر حجم
الكتاب ويخفف الثقل والاستكتاب تسهلا للجنة وترغيبا للطلبة على وفق جهدهم فى ابتغاء طلباتهم وقدرها تتم فى استفادتها نعم وهم انما زانوا
لا سيما فى كتاب الفضل قاصرة وان كانوا من بنى الاكاسرة والقيصرة وسميته بالصلاح من الصالح وسالت المدان خيرة للطالبين والصلاح به

هذا الكتاب من تصانيف الفقير الى مولاه العتيق يمين سواد الوائق بالمتعالي عن الجلود والباله ابو الفضل محمد بن عمر بن خالد الدعوى بحال القرشي جل الله احواله وجهه امانه

والغوزى والفلاح وان يلقى بالصلح العابرين ونيرضى ذكر اصحابنا في الغابرين ويحجل لى لسان صدق فى الآخرىن ارجا من الفضل
الحائرين عليه عقوبتى فيه والحره فى القله منها والكثرة واصلاح مافسد وترويح ماكد وان لا يشقونى بسهام تقطن واللوم و
تندكرونى باعدهم من الخزين القوم وتياملوا فيما يملونه من غيرهم لخد بعد اليوم تحقيقا حسن فطنى بكرهم وتصدقا لما يلىق لى من محاسن شيمهم
ان اريد الاصلاح ما استطعت وما توفيقى الا بالمد عليه توكلت به واليه انيب وما ظلت شغره

لکھنؤ اور الجھڑی کے خانہ
عمل الصالح و حازقی ترتیب
نیز الصالح و حازقی ترتیب
سیفی بہار و حازقی ترتیب
فاشر بن شیطانی کا لکھنؤ

باب الالف المحمودة

قال صاحب الصحاح ابو نصر اسمعيل بن حماد الجوزي رحمه الله تعالى في هذا الباب الهزرة الاصلية التي هي للدم الفحل فاما الهزرة
المبدلة من الواو نحو الغراء الذي اصله عسرا والانه من عزوت او امبدلة من الياء نحو الاباء الذي اصله اباي لانه من اميت فذكرها
في باب الواو والياء وقد ذكر فيه ان هزرة الاشياء والآلات غير اصلية ان شاء الله تعالى

فصل الالف

اجا: آجا علی وزن فعل بفتحین کوی از طی حیون مثل اجمعون منسوبون الیه: آره: آره: علی وزن عالج درختی آره: یکی و آواز
(صمیمه) آبارة فی مذکور فی المعتل اناة کخرزة زنی است از قبیلہ بکبرین و اهل مادر قیس بن خزار و کوی آئینه جاست و صبح موثر
لا یشتی الطعام از التخم اشبعها سیر کرد آنرا (مع بفتحها) و آرا اعلن الحاجة بدو شد و رجوع نمود از حاجت اشباع حساب خربان
زیر مذکور فی المعتل اکا و فیکته گرفت از معیون خود بگوینان (مع بفتحها) قال الیوزید اکا اکا کاه جابه اذا اراد امر افحاجاته
علی تنقیة ذلک فها یک ورجع عنه یعنی شخصی اراده کاری کرد پس و آمدی تو بر و نهنگام آن دوی از تو تر سیده از آن کار باز ماند الا
و لقیصر درختی است تلخ او یک مالو ادج بهر ذکر فی المعتل آئینه بر وزن معنی بیت: **فصل السام**

فضل الابرار

یو یو یو اصل ثقیال ہوں یو یو الکرم و وباءات الضعیفی اسے قلت لہ یالی انت وائی پدیر ۛ پدیر آغاز کردن (مع
بفتحها) لقیال براءت بالشیئی ای ابتداءت بہ و بداءتہ ای فعلتہ ابتداء وافرین و بداء اللہ الخلق و ابتداء ہم بمعنی ۛ و لقیال فعل ذلک
عقوداً و بدراً و فی عقودہ و بدائرہ و بدائتہ ۛ و لقیال رجع عقودہ علی بدئہ ای رجع فی الطریق الذی جاز منہ ۛ و سوما یبڈی و
مالعیید ای ما یجکم بیاوتہ و لا عاوتہ و مہتر نخستین و مہتری ثنیان دومی دی در مہتری ۛ و بمخیش از جزو قمار بداءۃ مشد ۛ ابتداء بدور
بضم تین ج مثل خفن و اخضان و خضون ۛ بدیرگی کارنو و نخستین ابتداء کار بدیع و لو آوردن بدیر بدی ایضاً چاہ کہ بوقت اسلام نہ باشند و نخستین از ہجر و فی
الحديث حریم انبر الہدی خمس و عشرون نہ اعانہ ۛ و لقیال افعلہ بادی بدیر ای اول کل شئی و الیہ ارجع بادی ساکتہ ۛ فی موضع
الترتب بکذا ۛ ان یفعلون بہ ۛ و لقیال افعلہ بداء ذی بدیر ای اول قول ۛ و لک البداء بالضم و الفتح مقصودہ و مہودہ ذی لک
ان تبداء قبل غیرک فی الرے و غیرہ ۛ و بدیر الرجل منہو سہد و راذا اخذہ البدیر ای او اخصیصہ بدیر ۛ بدیر ۛ بالمجوزہ
ناخوش دیدن حال کسی را و کراہت در شستن ۛ و نکو ہیدن جائی را و چراگاہ را (مع بفتحها) ارض بدیرۃ زمین کہ در دی چراگاہ نباشد

[illegible]

قی ۱۲
 قی ۱۳
 قی ۱۴
 قی ۱۵
 قی ۱۶
 قی ۱۷
 قی ۱۸
 قی ۱۹
 قی ۲۰
 قی ۲۱
 قی ۲۲
 قی ۲۳
 قی ۲۴
 قی ۲۵
 قی ۲۶
 قی ۲۷
 قی ۲۸
 قی ۲۹
 قی ۳۰
 قی ۳۱
 قی ۳۲
 قی ۳۳
 قی ۳۴
 قی ۳۵
 قی ۳۶
 قی ۳۷
 قی ۳۸
 قی ۳۹
 قی ۴۰
 قی ۴۱
 قی ۴۲
 قی ۴۳
 قی ۴۴
 قی ۴۵
 قی ۴۶
 قی ۴۷
 قی ۴۸
 قی ۴۹
 قی ۵۰
 قی ۵۱
 قی ۵۲
 قی ۵۳
 قی ۵۴
 قی ۵۵
 قی ۵۶
 قی ۵۷
 قی ۵۸
 قی ۵۹
 قی ۶۰
 قی ۶۱
 قی ۶۲
 قی ۶۳
 قی ۶۴
 قی ۶۵
 قی ۶۶
 قی ۶۷
 قی ۶۸
 قی ۶۹
 قی ۷۰
 قی ۷۱
 قی ۷۲
 قی ۷۳
 قی ۷۴
 قی ۷۵
 قی ۷۶
 قی ۷۷
 قی ۷۸
 قی ۷۹
 قی ۸۰
 قی ۸۱
 قی ۸۲
 قی ۸۳
 قی ۸۴
 قی ۸۵
 قی ۸۶
 قی ۸۷
 قی ۸۸
 قی ۸۹
 قی ۹۰
 قی ۹۱
 قی ۹۲
 قی ۹۳
 قی ۹۴
 قی ۹۵
 قی ۹۶
 قی ۹۷
 قی ۹۸
 قی ۹۹
 قی ۱۰۰

[illegible]

بمان واحد کما یقال سراج واحد و قال عمر بنی الفخری ان تحت سراج الناس بیانا و احدا ید القوتی فی القسم باب ۴ باب در احوال بونیج نواب
در بیان و تبویب بوابهای اتحدت و بنامین بابتک ای صلیح ملک بدینته نام مردی (ضمیمه) المبوب من الخیل اسپ کوتاه برگشت فراخ کام تجسید و در
جده میل بخاری فارتیه منی آن کثا و زربسته دیی است بخارا بشیقه دیی است بمرو بانب دیی است بخارا و بسوی آن مسوید جلودان بن حمزه و ابن
بن احمد و کعب بن احمد و احمد بن سهل البانیون المحدثون فصل الترتیب ۴ توایامیان و در سرتیان پیش ستور قال ابن قسبل اما توایامیان لم
تینفلا ای لم تسو حلتها ما تیب ۴ تباب زیان و هلاک شدن ایقال منه تبت یداه و تباله منصوب علی افعال الفعل ای الزیة الله خسرنا و ملکا رع مع
ک ۲) بتیب هلاک کردن و استقب له الامر ای تیباً و سقام ترب ۴ تراب بالضم خاک اتریه تربان حج توراب تورب تیرب ترب ترته بضم و له الضیا
خاک تر بار بالند خاک زمین ایقال ترب لشی بالکسر خاک کده شد و ترب الرجل فقر کانه اصق بالتراب و علی الدعا ایقال تربت یداک ای لا صبت خیرا تربت فی العود
کردن اتراب خاک برانضن بر جیزی ذی الحیث اتراب الکتاب فانه انجیح الحاجة و بی نیاز شدن اتراب الرجل ستغنی کانه صا له من المال بقدر الترب مترته و در پیش
ترتبه بکسر الرار سرگشت تربت حج و گیاهی و ریج ترتبه اذ اجارت بالتراب ترتبه مثال حمزه نام وادی جبل تربوت و فانه تربوت ای و طول سبوی ذی المذکر و الموث
ترب بالکسر متراد ایقال هره ترب هره من اتراب ترتبه استخوان بدینه تراب سوج ترب بفتح الراء موضعی نزدیک یامه تعب ۴ تعب مانده شدن (ع ک) ک
ف ۲) التعب تخدیه و هو تعب و تعب و لا ایقال استعوب تعب ۴ تعب هلاک شدن (ع ک) ک ۲) تعب ۴ تولب بفتح اللام محرکه و ایقال لا یان
آم تولب ایلباب است شدن کار و الاسم التلبیه مثال الطائفة و در ار کشیدن راه و التلبی سحاری اقام صدره و یامه تولب ۴ تولبه با رگشتن اند
گناه تولب کذک و مومج تولبه ایضا مثل عودته و عوم تولبه و ادان (ع ک) ف ۲) ایقال تلب الی الله تولبه و تلبا و تلب الله علیه ای و فقه له تولبه الشاهر و
ابن الحیمین قرن بن کعب تا بوت تم و صله تا بوه مثال تر قوه و هو فغلو فدا سکت الافرقت بمر التانیث تا قال لم یختلف لغة قریش و الانصاری
شی من القرآن الا فی التابوت طغته و قریش بالدار و لغة الانصار بالدار (ضمیمه) تالب کفخل و خنی است که ازان کمان سازند سحاب خیریکه کده
شود و یکبار زنگ نره نقره و منور باقی باشد دران چیزی ازان و قطع آن را تجاب گویند تجاب خطیم در سگ حدن تجیب بالضم و بفتح طه ای از کده من کمانه
بن بشر التجیبی قاتل عثمان رض تجوب قبیل از جیمهم بن المجر التجوی قاتل علی رض و غلطی کرد و جیری پس تحریف نمود و شعر ولید بن عقیبه را شعر الان حیر الناس
بعد ثلثه ۴ قبیل التجیبی الذی جاز من مخرجه پس خواند تجوی کمان انیکه از ثلثه غلطی ثلثه اراده کرده خیر این نیست که مراد از ثلثه نبی صلعم و فیهین است تجویب
بالفتح ماده شریص و جالاک و عریب و جرح و موضع و سبب نهر و این هر دو اصالت است تنب و بی بنشام نهما محمد بن محمد بن عقیل المحدث الکاتب
الفائق و صاحب التنبی روی عنه ایضا تنوب و فیهما می بزرگ در روم که قطران ازان میگوید عقیب کوی بحدینه تا به معنی قوبه فصل الاثاب ۴ اثابته
و خت اثابته حج ثوابا بالضم و فتح الواو و المذخار یاره و فی المثل اعدی من الثواب و ثابته علی تفاضلت و لا تقل ثابوت شرب ۴ شرب پیه
شکنیه در وده شرب سزوش کردن و سخت بگویند قولی الا شرب علیکم الیوم و شربت علیه و عربت بمعنی اذا قوتت علیه فعله شرب نیه سوزش
صلی الله علیه و آله و سلم فصل شرب و اثر فی فیه المار فیها قوب الیه شرب ۴ شربیه بالضم نوعی از جامهای سینه و دهان آکمان و مانند آن شرب که شربیه
خوفی ایضا نوعی از شربیه شرب ۴ تعب روان کردن آب تعب بالتحریک آب راه وادی تعبان حج و ایضا نوعی از جامه و اثر و اما تعب این حج
تعبیه نوعی از کرشیه شعب بالفتح ناودان و تعب المار و الدم من الالف قال الاصمعی فوه یجری تعبایب و سحابیب و هزان یجری منه ما و صاف فیه
تم و تعب ۴ تعب ردها تعبیه مؤنث منه و نام مردی تعببان بالضم ردها و تعب تعب نوعی از بیماری که بی ریزه از ارض متعلبه بکسر اللام اسی دت
تعالی ارض متعلبه نه من فحاله و یجزان بکیر من تعب کما قالوا مقعرة الارض کثیره العقارب تعب ایضا زبانه نیره که و نشان باشد و مقعرة آب باران
تعبتان و وقبیله تعبیه بالفتح یروضی در راه که تعب ۴ تعب بالسکون و الحکره حوض در سایه که آب خشک دارد و آنرا سرداب گویند تعببان بالکسر
جمع المتحرک منه تعب اثاب جمع الساکن منه تعب ۴ تعب سوراخ و سوراخ کردن تعبیه بالضم سوراخ تعب بالسکون و الحکره حج شق تعب بالکسر
اسکنه و بینه شق سوراخ کردن تعب لازم منه ایقال تعب الجمل اذا تعب الحمار و معنوع من ساء الجمل و افروضت آنش ایقال تعب عود العرج اذا
رلان عوده فانما هو شقیاقیل قد فعل فاذا زاد قلیلا قیل قد ادبی و معنوع من یصلح ان یوکل فاذا تمت خوصه قیل قد اخص تعب شاعر بکسر

[illegible]

بضمین و با سکون مثل عسیر عبطه یا زوی يقال اخذ عبطه ای قطعه تخم قره عقب عبطه بالضم و القاء البعجه ملح نرومخ الطاء
وقال الکسائی بوضم الظاء لا غیر عبط بکذا عبطه مؤنث عما طبع و عبطه مثل عبطه موضعی عقب عاقبة یا بان کار و فرزند
يقال ليس له عاقبة اي ولد و اتى في آخر الامر عاقب انما العاقب يعني آخر الانبياء و كل
عقب بعد شيء فهو عاقبة عقب بکسر الوسط یا شنه و هي مؤنثه و عقب الرجل ایضا و له و ولد و له و فيها النعمان کسر القاف و تسکینا
و عقب فلان مکان ای عاقبة ای خلفه فهو اسم جامع المصدرك قوله تعالى ليس لوقعتها كاذبة و عقب الرجل في البدن و انشقة بضم
و خلفه و عقبته ایضا و اضربت عقبه عقب بالسكون روش ستور که بغداد رفقا تخسین آرد يقال لهذا الفرس عقب حسن و
مصدر لما تقدم من الافعال عقب بضمین و با سکون یا بان کار و منه قوله تعالى هو خير ثوبا و خير عقبا و يقال جئت في عقب شهر
و عقبا نه ای بعد ما مضی کله و جئت عقبه کسره القاف ای اذا بقی منه شيء حکاه ابن السکیت عقبه بالضم نوبت يقال تمت عقبک
و هما يتعاقبان کاللیل و النهار و بدل و عوض اسیر يقال اخذت عقبه ای بدلا و نوعی از خوردنی که درین دیک عاریتی بخورند و گشتند
و عاقبت الرجل في الرحلة اذا ركب انت مرة و ركب هو مرة و المعاقبة نوع تصرف في العروض عقبه الطائر مساقاة بامین اتفقا
و انما طائر يتعاقب زنی که بعد از مرد و حری پسری زاید عقبه بکسر اثر و میادته يقال عليه عقبه الحمال و يقال ما يفعل فلان الا تعقبته
اذا كان يفعل في كل شئ مرة عقب بفتحین ای که از وی زره و رسیان باشد عقبه کی و ایضا پر عقبیات ج عقب با سکون نه تا فتن از
و پی چیدن بر خیری يقال منه عقب القوس و القمح و السهم اذا الویش یا شنه علیه یعقوب نام پیغمبری علیه السلام و هو اسیر مثل النور و هو
منصرف للبعجه و التعريف و کتب نروم منصرف یعاقب ج و الیاء و زائدة بل معاقبه التي ترمی مرة في محض و مرة في خلعة و التي ترمی
المادة ثم تعود الى المعطن ثم تعود الى الماء في العواقب و اعقب الرجل به نوبت بر شتم ماوی و العرب تعقب و تعاقب بین الفاء و التاء
مثل جوف و جودت عقبا بکسر که کردن يقال عاقبه بذنبه و قوله تعاقبتم ای فتمتم و در پی کردن فهو معاقبه و عقبه ایضا تعقب مثل عقبة
و شکان شب و روز و انما انت کثرة و کتب منهم ای التعاقب بختی و علامته و شتران سبک بگریستاده بر جوف تا نوبت آب خوردن و پی نظر
العقب و عقب العرج اذا صمرت ثمرته و حان یسبه و عقب الامر اذا تردد فی طلبه محذاه قوله تعاقب و لم یعقب ای لم یفقد و لم یفقد
الصلوة المحلوس بعد ان یقضیها لا یعار و شله و فی الحديث من عقب صلوة فهو فی الصلوة و یقال تصدق فلان بصدقة ای من تعقب کما استشهدوا
و عقبه بطاعة ای جواره و عقبی الامر جاره و عقب الرجل اذا مات و خلف عقبای و ولد او عقبه الطائف اذا کان الجون یجاوه و فی اوقات
مقبلة که پس نماید و یقال اکل اكلة عقبته سقما ای او شته و ذوب فلان فاعقبه انه اذا خلفه و هو مثل عقبه و اعقب ستمیر القدر ای
و فیها العقبه بالضم و تعقب الرجل اذا اخذته ذنب کان منه و تعقب عن النحر اذا شکک فيه و تعدت للسؤال عنه و تعقب فلان ای به
عاقبة الخیر و اعقب البائع السلعة ای جدها حتی یقبض الثمن و فی الحديث المعقب ضامن او تلف عنه و تعقب الرجل عبسته و یقال فعلت کذا و تعقب
علامته فی جدت عاقبة یا شنه عقیاب بالضم م جمع قلتها اعقب لانا مؤنثه و فعل بناذی تخص م جمع الاماثل مثل عناق و اعقب فی القلعة و جمع الکثرة عقبا
بالضم و کسر عقیاب عقبا و عقفاة ای ان تخالب جلد و عقبا الراية م منما میسان چاه که دلوراد راند و سگ بپرون جبه از کوه عقرب
عقرب لزوم عقاب ج تؤنث عقرة مؤنث ایضا عقرا که الکاف غیر صرفة عقربان بالضم و تشدید الباء و تعقیبها کر و م نر مکان معقرب کسره الراء
کر و م نرک ارض معقربة و معقرة کانه رد العقرب لانه ای علی وجه معقرب ای معطوف و نام مرتی عقب عکبا نه بالضم درجی از کبر عکاک و و
و یقال للابل تحکب علی الحوض ای از دحام عاکب جمع بنو عکوب بالفتح گرد عکبوت خنده مؤنث عکاکب ج عکبا که مثل جمل عکب مثل جمل عکب
نصف و نام مردی زمان بان نعمان بن المنذر عقب عقب نشان غلوسبج و جای درشت نشان کردن (مع فاض ۲) عقبه او و منه و منه
و اثرت فيه و کذاک التعلیب طریق معلوب ای لاجب علیاء بالفتح و الکسری کردن و بها علیا و ان منها منت العرف و علیا ان مثلها لانا بضم
علیای ج و ایضا نوعی از زریز و یقال شج علیاء الرجل اذا اسن علیا التحریک نوعی از بیماری ششتر بجانب کردن (مع بفتحها و ک ۲) و علیا

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

تعمیق کهنه و دیرینه کردن معقده شراب کهنه عرق به خنجر و زنت خرابا بر و منه قول الحباب بن المنذر انما عدها المرحب و بریدن تاجها
خواب (مع ف اک) تعذیق کذلک و بخلاف ننگ گوسپند شیمی بر روی سببن بجهت علامت (مع ف اض ۲) اعتدال مثلوه عذوق آن نشین نشان عرق
بکسر خوشه خرا و عرق الاذخر و اعتدال اذا لم تشرته و عذوق الریحل ذار عینه البقیع و و منته به عرق به عرق به حرکت خوی و دست بنا و صفت
اسپان مرغ خان هر چه صفت زده باشد و زبیل از برگ خرابا فیه و کاسه یقال بر جی انفرس قوا و عرقین اطلاقا و طلقین به عرق الخلال یا شریح لک
الرجل ای ببطیک الموده و خوی کردن (مع ک اف ۲) یقال یختم لک عرق القریه اذا حمل رجل کریم قریه بنفسه و یقال القیت من فلان عرق القریه
ای اشد و انجازه و صلالان القرب انما یحملها الامار الزوافر من لاسعین و بر ما تقر الرجل الکریم و حجاج الی حملها بنفسه فیرق لما یلحقه من الشقه و الحیا
من الناس به و رجل عرقه متال بهرزه اذ کان کثیر العرق به و قولهم اکثر عرق ابله ای تابهله لبس عرق یکسر شیر مره گزاینده و هو الذی یجمل فی سقا
و یثبته علی البعیر لیس بنیه بین جنب البعیر و قایه فاذا صاب عرق البعیر فسد طعمه و یقترت رائحته به عرقه نواری که اگر خنجر و چوب میان یوار نهاده و یک سینه انفرخ
و هشت مانند آن عروق یختمین گیاهی نیست که بوی نگ کنند عرق بکسر عرق عرق ج به و فی الحدیث لیس عرق ظالم حق و عرق الظالم ان یکسر الرجل فی الریح
غیره او یخرج فیها لیس توجیه الارض و رک یقال فی شراب عرق من الماریجی رگد است ذات عرق جای حرام بل عرق دج عرق یخرج گوشت از استخوان
یا کردن و بخوردن (مع ف اض ۲) معرق تعرق کذلک و استخوان گوشت از بوی بیره عرق به هم ج به قال ابن السکیت لم یجی شی من الجمع علی فعال
بضم الفاء الا حروف منها توأم جمع توأم و شاة ربی و غم نبات طر و نطو و عرق و عرق ریحل و ریحال فر و فرقال لا تطیل لها به معروف و معرق مریم
گوشت عرق بکسر شهر بای معروفه که گوشت و دوال که بدان زربای شک را فر و گیرند و دوزند عرق به ختمین ج به عرقین کوفه و بصره عرق بجا
رفتن و بجز کردن زنت و رگد ارشدن شراب عروق غرقن زیرین (مع ف اک ۲) و یقال عرق الرجل ای صادر عرقا و هو الذی عرق فی الکرم و کذلک
الفرس معرق فی الکرم و اللوم جمیعاه و عرق فیه عامه و اخواله عرق نام شاعری تعریق عرق کردن شراب منه طلا معرق و یقال یضارب عرق
الغیرین اذ کان قلیل لحم الخیرین یزید و لو مشک را اناب عرقه یخرج یعین ثم اتقا و یوجیه بر و لو و الا فلفم یعین انما یضم فعلوه اذ کان انیه نون
مثل عنصوه و الجمع عرقا و عرق یجدف النار و الواد و هو جمع عرق و عرقه اذا شد دنها علیها به ذات الکرم استخفه عرقه و ان الخشب ان اللتان
تعرضان علی لک و کما یصلیب الخشب ان اللتان نقصان یبین اسطر الرجل المؤخره به عرق به عرق به زین شکافتن (مع ف اک ۲) ارض معرقه و فیه
و لا یقال غیر الارض به معرقه معرق الکت زیر ک و یدن چون تیشه و جزان به عسق عسق به بالتوبک حریشدن بر برفیدن صلیت بالبار (مع
ک اف ۲) عسق کذلک به عسق عسق به بکسر از حد و رگد شستن و سستی (مع ک اف ۲) عسق بالتحرک شک عسقی مثال عسقی بسیار عسق زنده
عسقی شاقی نمودن شاق نعت منه سوار المذکر و المونث عسقی دراز سبک عسقه مونت عسقا نقرج به عسق عسق به بکسر تن گیاهی به
عسق عسق به بسیار شتی کردن خرا و غار شیدن (مع ف اک ۲) یقال منه لایزال فلان یعنی یحقیقه ای غیب الغیبه به و ایه یحقیق انهم بعضها علی بعض تعقیقا
ای نیزه عین بهیایه تعقیق ای منقطع قال انصرف عن الماریع عسقی به ای حقیق عسقه و بر و عسق سرعه الایراد و کثره به عسق رجوع کردن شران بر سر
بسیار (مع ف اک ۲) و کل اجمع مختلف عسقی یقال انک تعسقی ای کثر الرجوع به و عسق انهم فی جهنم ای مضوا فیها و سرعوا به عسقه عسقه شتی و منه یحقیقه لشعرا
بهین شفته اسفل و الذرقین جبل عسقا از یاره اکیزال بجی و نیزه را به عسقا بالکثره مد و کرا و در خط خود به عسقی بجزی سست بر گوشت و فرج و فرخ و زین ان سحر
لازم آید عسق عسقه به شتم شیری و مو که زیاد و سر کوی و مو شکم بر چارست و بچکان باشد عسقی عسقه بکسر کذلک و یقال یحقیق فی الناس انهم یسبحون عسقا
عقیقه ایبار کز در میان ابر زنده و تیر که سوکمان تراکنند و بر یحقیق لایا لیه فان حج لیسهم لایا بالدم لم یضوا الا بالبقوه و ان حج نقیاسا سحر الحاکم و صالحو
علی الدیه و کان مسح الحی علامه للصلح قال ابن الاعراب لم یجع ذلک لیسهم الا انفا و گوسپند و جزان که در بفته نخست عرق و یوان که زندی بجهت آن مواد و عسقا
شکافتن عرق به شوق به عسقی ایضا نگین سحر و نام و ادبی نزدیک عسقه و بر بچیل شکافند از زین عسقه عسقه عرق ایضا و یوان که در بفته نخست
مولود و صلیت بعن موسی ختمین بچسردن و تیر سوی آسمان انداختن (مع ف اض ۲) عسقی عسقه بچسیدن بر و ماد بر زدن عسقی عسقی مثال عام و عسقه
ج به مثال کفره و لایا عسقی ای جزا و عسقا عسقا به و یقال عسقا فلان ذابا بالعسق به و عسقه لایا ذاک عسقی عسقی عسقی عسقی و هو لیسهم

[illegible]

مطلق به متعلق چشیدن و بکام و زبان آواز برآوردن معوق به معوق قلب المعوق لقال من بعد معوق معوق ای من بعد معوق بعد از معوق و قدیر مثل نمک
نمک و بقال نمک معوق ای عین و الاساق مثل الاماق و هو ما بعد من اطراف المعوق و اما معوق جمع معوق جمع معوق کفایت در شکوفه درخت نمک
نمک و نمک و نمک (مع و اض) استفاق همه شیرستان مادر و نمک که نمک اندک اندک خوردن شراب و بقال صابو صبح نماز معوقه ای لم یفرقه و لم یبال
و فرس استق ای طویل مقام استق آنکه سخن از اقصای خلق گوید و تقدیر و فاعل بتکریر الفار و لا یقال معوق و بقال فی معوقه و نقاعات ملق
به ملق محو کردن و شستن جابه و نمک شیر و زدن بعضا و بشتاب فتن بسیار بر خور و (مع و اض) میلق شتاب و ملق چالپوسی کردن تلاق
بکسر تین و التشدید کذلک یقال تمامه و ملق که ای تو و الیه تطف که ملق بالتحریک و سنی و زمی بسیار کردن و وصله التلین (مع و اض) ملق لای
ایطی بلسانه مالیس فی قلبه و ملق ایضا زین هموار ملقه کی و ملق یعنی و ملق بالادغام ای صار ملق و ملق منی ای افلت ملقه یعنی بستان
املاق در ویش شدن و در ویشی قوله تعالی و لا تقلوا اولادکم شیة املاق موق به موق بهم گوی و بهوشی یقال احسن بانو و کج معوقی مثل
معوقی و توکی موافقه موق موق مصاد در فیض (مع و اض) موق ایضا سر سوزه معوق موق بالفتح ارزان آمدن مع موق به موق سخت
سپید که بهیچ رنگی آمیزش ندارد و براق نباشد معوق بالتحریک بنوی آب یقال منه عین مقدار و معوق الشرب اذا شربته ساعة بعد ساعة و منه و المعوق
بتمنن شکوفه (ضمیمه) معوق الصخرة سنگ را شکست (مع و اض) معوق به ای رمی یعنی انداخت آنرا فصل الملون و نمق به
نمق نوشتن مثل النمق و بر درخت سدره نمق (مع و اض) مثله نمقه کی نمقات ج مثل کلمه و کلمات نخل نمق ای مصطف علی سطر واحد و کذلک
کل شیء من نمق نمق ای کتب و نمق به ای جتن خفایا نمق و کذلک انبج الرجل و یقال انباق علینا بالکلام ای انبعث مثل نبلع نمق
نمق نشاندن و نمق بنیدن (مع و اض) قوله تعالی و اذ تقنا الجبل ای زغرغنا و کشیدن و لوازه چاه و پوست باز کردن و بسیار چشیدن زن فی
ناق و نفاق ناقه ناق ای امرت بحمل زندقه ناق ای و ارفرس ناق سخت نشاندن و بقرار نمق به نمق بالتحریک سکی (مع و اض) نفاق
بالکسر مثل نفاق بالفتح نفاق بهم بر گیریدن سپ (مع و اض) نفاق و تنزین متعدد نسق به و نفسق بالتحریک سه دندان راست
نفسق شیه در رشته کشیده نسق ایضا سخن ترتیب داده و بالکون سخن باریک سیاق را ندان (مع و اض) تنسيق نظم و ترتیب دادن نشنق
به نشوق بالفتح داروی بنی انشاق ارد کردن در بنی استنشاق آب جز آن بهیچ کردن و بوی کردن چیزی را و نشنق منه ریحا طیبه ای شمع
و بنده ریج مکره و نه النشق ای شمع نشقه بهضم حلقه رس که در گردن بهاتم در افکنند و گردن بنده ستور و نشنق فی السیاحه ای علق فیها رجل نشنق الذی
یدخل فی امور الایک و یخلص منها لطق به لطق بهضم سخن گفتن (مع و اض) انطاق سخن در آوردن مناطقه استنطاق بهم سخن کردن
منطریق نمک گویا و بلنج و بقال بالناطق و الاصاصت ای حیوان مابواه نطق بالکسر میان بند مردان ایضا پارچه که زنان آنرا پوشند و در میان نشسته
جانب بالا پیش راجه جانب زیر پیش فرو بسته تا برانومی گذارند و جانبی بر نشسته ازین برسد و لبس لها حجرة و لا یغنی و لا اساقان و کج نطق انطق
و نطق پوشیدن زن و میان لبستن مرد و منطقه و آنچه آن میان را بندند فی مثل من یطیل بین ابیه یطیق به ای من کثر بنوا بیه یتقوی بهم منطقه بالکسر
که نمک نطق لبستن منطقه کسی نطق لازم منه و بقال جیل شتم منطق ای لا یبلغ اسحاب علاه و جاز فلان منطوقا فرسه از جنبه دلم که منطقه میان سخن گوی
نطق به نطق بانگ کردن شبان گو سپندان خود را نطق بالتحریک نفاق بهضم کذلک (مع و اض) ناعقان دوساره نزد یکب جورا نطق
به نطق بالجمعه و المعمله ایضا بانگ کردن زرع و نانه نطق التي تتعم بعدات بین ای مرة بعد اخرى نطق به نطق مردن ستور (مع و اض) نطق
نفاق بلخ راج و روان شدن مع یقال نطق البیع نفاقا ای راج نفاق بالکسر فعل منافق یعنی و در و فی کردن منافق نعت منه نفقه بهضم نفاق
بالکسر یقال نفقت بالکسر نفاق القوم ای فیت نفقا تم نطق بالتحریک پیری شدن بهضم (مع و اض) نفاق نفاق نفاقا ای نفق و فی و راه بار یک
و فی مثل نسل و فی نفقه ای حجه و فرس نطق البحری اذا کان سر لاج النطاق البحری النفاق بهضم کردن و در و اج بازار رسیدن مردم و در ویش شدن
سپری شدن مان منه قوله تعالی اذ لا یستخشیة الا نفاق منفاق مرد بسیار نفقه نفقه نفاقا کی از سوراخهای نمایی کلاکوش یقال فیها اذا آتی من قبل لقا
ضرب النافق بر سره فانه نطق ای و یقال نطق الیربوع و نفاق ای اخذ فی نفاقه و منه اشتقاق النفاق فی الدین یسفق

[illegible]

اسالكاف

فصل الاکت + اراک + اراک بالفتح و ثمت شوراراکه یکی را درک همیشه در اراکستان بودن شتر و سبانی مقیم بودن (شتر و اضح و ک) ایقال اراکت الا اراکی
وعت الا اراک و قیل اذا قامست فی الاراکه فی آراکه و جمیع ادرک فی اراکت الا اراک مکان که اذا الزمته فلم تخرج و اراک الوجل بالکان ای اقامه به اراک ایضا فخر و شستن آب س
جراحت و ایقال نه اراکته ابرج اذا نهبت غنیه و نظیر محصحی احمد و لم یعد اراک بالتحریک جاری شتر از خوردن اراک (ص ۱۸۱) اراکه اراکی لغت منته مثل الملو و

ولله با ورنه اعلام نمی دم و دومی چوبی را و دهنن از دواتک و الدنک با غنم نجفاری که وقت رفتن را که شش از قوس به چینه و دواتک
 بریزه است مابین برین و بر جسته و بالک تنها است سباه رنگ و در زمین عرب (ضمیمه) فصل الدال و ذکر کتبه با غنم زندگی و دل
 فصل اول از باب و در یک و در این چنین چیز (معنی اضل) بقال رنگت اشقی فارنگ ای خلطه فاطمه و از رنگ لاجل فی اعلام ای شیب
 لم یکد مخلط من ربک ایضا اصلاح الشریدر بیکه طما سیکه از خرا و مسکه و است سازند و فی مثل غرقان فارنگه رنگ + رنگ رنگان بانیک
 پدید و دیدن شتر و لا یقال هذا البعیر خاصه (معنی اضل) از رنگ متغیر رنگ + رنگ دست ما با گردن بهم غل کردن و گناه را بر کردن کسی لازم کردن
 و چندی بر جزوی از چیزی انگندن (معنی اضل) بقال رنگت اشقی خلطه علی بعض ای طریقه دکن با غنم بمان خرم ریزه رنگ + رنگ بقال از کت السبازی
 جات بالک و از کت الارض مجهول و در ک اشقی ای رقی وضعف رنگ ای ضعیف و استر که ای استضعفه و فی الحکایت انه ضلع من لک کاکه و
 بوالذی لا یقال علی اهل رنگ بالتریک نام آبی رنگ ایضا مثله و سکران قرنگ اذ الم حین کلاسه ذکر اشته زن کلان سرین در اندا و فی مثل تحته الزکی علی
 تعلی هو الذی یدوب سر یاقض لم لا یجینک فی اصحاجات و مقام مرکوک قد خرج و صلح رنگ + رنگ مرکوک انماست که دن بجائی (معنی اضل) را با غنم
 که دن دیگر بر رنگه بالتریک مادیان بر ذون رنگ + رنگ از رنگ را یک بفتح الهم و کسر الشی اسود و خلطه بالمسک رنگه با غنم نوعی از رنگه
 شتر جمل از رنگ و ناقه رنگه را رنگ بدان رنگ شدن شتر نیز مرکوک بالیا بر موضع و منه بوم الی مرکوک رنگ بقال مرغلان نیز مرکوک کانه میوج
 فی شینه (ضمیمه) ردک بفتحین انفعال بن غیر استعمال است جاریه رد و دکه و مرد و دکه دختر نوجوان خوب صورت و غلام رو دکن کوه نوجوان خوش شکل
 و بفتح میما فتکون رباعیه رد و دکه آراسته که آن را و مرد که کفعم نام شخصی رد و دکه بر بچه خرد و دکن + رنگ از دکان بفتح الدال دبی است بطوس
 منها احمد بن حامد الشقیه رنگ یک کفیط هو الد المملک الصالح طالع ابن نیک در بر صر رنگ بالک مرکلان رشیق الذی یعد علی الرماة فی السبق و جمل
 اللغات و لقب یزید بن ابی یزید الضبعی حسب اهل زمانه از صک عینه چشمان خود را بست و کشاد رنگ که صاحب قبیله است رد و دکه آواز بوم نر و
 شده موج لغته بغداد و تیرا الی کتیاں بکسر الراء و فتح الیاء من الفرس زنمان خارجه اطرافها من طرف الکیداصولها مثبتة فی اعلام کل منها رنگه
 فصل اول از باب و در یک و در این چنین چیز (معنی اضل) دواتک الرجل اذا اعینت دابته ترک + رنگ + رنگ کونا به بالاسی نکر
 زحکوک با غنم که رنگ و ایضا شتر فریزه رنگ زحکوک + رنگ شش رنگیک ای مفرط رفتار رنگت بقال رنگت الذی تاجه کما یقال زافت انما
 و الزنک المنزول رجل زکازک مرد شتر روی خوار رنگ + رنگ و شتر جانور بزرگ رنگ + رنگ بفتحین شد و کونا به بالاشترت رو
 و زنگ که رنگ (ضمیمه) زراکان بفتحین فیریدن ترا و ک شرم داشتن رنگیک در رنگیک بن رنگ و عار الخ حلو که بر وزن و معنی
 زحلوقة و الترحلک الترحلک زحموک با غنم کثوفه زحلیک + رنگ بدو گردید (معنی اک) کون نیز رنگ بن ابی زریک البصری محدث زریوک
 با غنم و سینه آسیا و عبد الرحمن بن زریک کسمند و ابنه ابو بکر محمد و حنفیه الحسن بن محمد محدثون روز کت طر آه زن سرین ما و پهلوی ای خود را
 در رفتار جنبانند و زنگ کونا به خراشند بنار زراکان بکسر دبی است بفتح شش شمشینا ابو المعالی و سیر گاهی تیر بزم زروک به قار زراخ و جنبانند
 و دشما در رفتار و فیریدن زراکان مثله قبل و منه الزونک مفر و زنگ زن شتابنده که پیشی گرفته باشند زروک با غنم دبی است به بین زحکمه مابین
 و شک آثر کوفت (معنی بفتحها) زحکمت الراج الارض با دخال را بر ایند زراکان بفتحین فیریدن زریکون دبی است به نصف فصل السین +
 سیک + سبک که اخشن زرو نقره (معنی اک) سبیکه پاره نقره که اخته سیانک + رنگ پیش سم سنور سنا بک + رنگ و فی الحکایت تخرجک الزوم
 سنا کفر الی سناک من الارض فنبه الارض التي یخرجون الیها بالمسک فی خلطه و قله خیره سحک + سحکاک تار یک و سیاه شدن رنگ
 و معنی شتر سحکاک شد بر السوا و سحک + سحک به بالک ای زمه سحک + سحک ریختن خون (معنی اک) سحکاک بسیار خونریز و استفا
 ای القادر علی الکلام سحک + سحک بنده من و سحاک مثل سحاک + رنگ و زره تلک و تلک و زکردن در به آهین و ازین بر کردن کوش و رفتن
 شک (معنی اضل) سحک بفتحین خردی کوش اذن سحک بفتح من یقال کل سحک یفرض کل سحک قاتل سحک استکار العنی لا اذن لما و الشرقا العنی لما اذن شوقه استکار
 کردن و رنگ شدن سوراخ کوش و انچه شدن گپاه سکه بالکرمین آماج در سینه چشمان نشانه و منه خولع غیر المال ممره با موره او سکه با موره قال و معنی به ۱

[illegible]

علی

HHH

محل

[illegible]

زمین خوش پاکیزه حقیقه کی فی الشل لا تنبطل الا بالحق لا یضاد و دشمن از تره خاک آلوده خوردن و قد حقلت الابل حقیقه احتفال حج حقیقه آب تره در شکم حقیق
 نام موطنی محافله فروختن گشت سبزه با گشت نادر و ده بیکندم و قد فی عنده حقیق الازمان از زمان سبب سستی تره حوقل الشیخ بازماند سبب از جاع حوقله زده
 سست است کار حقل چکل بالضم انجیم پیدا نشود صدوت و منی او از سخن و لقال فی لسانه حکله ای عجمه لا یسین الکلام و حقل علی الخیر انمی اشکل و حقل
 اشکل حقل کوتاه ناکس حقل چحل کشادن گره (رفع فاض ۲) انحلال لازم منه و روغن کچند و فرو د آمدن حلول محل کز کک محل ایضا جای فرو د آمدن
 و یقال حقلت بالقوم و حلت القوم یعنی حلال بالفتح حلال شدن حل بالکسر کز کک (جمع ف اک ۲) و واجب شدن یقال حل الذباب علیکم بالکسر ای
 و جب و حل علیهم بالضم ای نزل و قوی بها قوله تعالی انحل علیکم غضبی و بیرون آمدن زن از بدت یقال حلت المرأة ای خرجت من عدتها و حل الدین محل بالکسر
 ای افضی امله حلول و بیرون آمدن حاجی از احرام احلال کز کک حل بالکسر حلال ضد حرام و لقب مردی بر حل حل و حلال از احرام بیرون آمده یقول ان
 حلت و بنت حرم بالضم و الکسر و الحل ایضا ما یزال حرم و یقال یا حلفت اذ کرم ای استثنی قوم حله ای نزل و فیهم کثرت و حتی حلال بالکسر حله حلیه و حلول
 بمحله رسیدن قربانی و بی موضع النحر قوله تعالی حتی یبلغ الی الی و یقال یونی حله صدق ای بمحله صدق محله بفتحتین جای با ش و جای فرو د آمدن مکان
 محلول جای که در وی بسیار فرو د آید محل الدین مهلت و ام حل (حن اف ۲) بروای یانی حله کی و ایضا از در و او لایسمی حله حتی ابیبر اثوین حلی
 شوی حامله زن و مرد و زن فرو د آید بجای اعلیل کسبش سوراخ نره و سوراخ پستان و یجمع علی احلیل و منه انها لا یخوب الا حلیل احلال فرو د
 آوردن و حلاله کردن زن را و بایهما می حلال در آمدن و بجای حلال یعنی غیر محرم محلتا ن بالضم دیک و ستاس محلات دیک و ستاس دود و دکار دود
 تبرای من کانت عبده هذا لآلات حل حيث شاء و یقال اخلت الشاة ای نزل اللبن فی ضرعها بلانما ححل فی النکاح حلال کننده سه طاقه را ححل
 فی السبق در آئینه در ران بشرط آنکه اگر سبق یا بدگیر و اگر مسبوق شود مذبح و حل بنفسه ای استحق العقوبة مکان محلل اذا اکثر الناس به الحلول حلال
 فرو د آمدن محل استثنا کردن و رسو کند استحال حلال شمردن غلظه از جای جیبانیدن کسی را و آمدن شتر را یقال حلت بالناقة اذ قلت لها حل بالکسر
 و هو زجر الناقة و حوب زجر البعیر و حل ایضا بالثبوت فی الوصل تحلل و در شدن از جای تحلیل حلال گردانیدن و نه و ضد التحريم یقال حلت تحلیلا و حله و یقال
 فعله تحلة القسم ای فالت حلت بیهیمی و لم ابانح و منه قوله تعالی قد فرض الذلکم تحلة ایماکم فی الحدیث لا یموت لمومن ثلثة اولا و ثلثه النار التحلة
 القسم ای قدر ما یسر الذل تعالی قسمه فیه لقوله تعالی وان منکم الا واد و ما کان علی ربک حتما مقضیا ثم قیل کل شیء لم یبلغ فیه تحلیل یقال ضربه تحلیل حلال
 بفتحتین سستی بی ستور و ما حل بین الحلل حلال بالضم متر بزرگ حلال بالفتح حج حل بالکسر بار پشت و لبس برداشتن (جمع ف اک ۲)
 و منه قوله تعالی و ساء لهم یوم القیمة حلالا ای ذرر ا حل بالفتح بار شکم و بار درخت و بار کردن قال ابودردی فی حمل الشجر لفتان الفتح و الکسر یقال المرأة
 حاملة و حامل اذا کانت حبلی فین قال حامل قال نذانت لایکون الا لاناث و من قال حاملة بناه علی حملت فنی حاملة و هذا اذا حملت علی ظهرها و علی رأسها
 شیا فنی حاملة لا غیر لان الماء انما یلحق للفرق فاما لایکون لذلک و فقد استغنی فیه عن علامة النانیث فان اتی بها فهو علی الاصل یا قول الکوفین و اما قول
 فانهم یقولون یا غیر مستحرم لان العرب یقول رجل اتم و امراة اتم و رجل عانس و امراة عانس مع الاشتراک و قالوا امراة متصفیه و کتبه مجتبه مع غیر
 الاشتراک فالصواب ان یقال قولهم حال و طاق و حافض و ماشبه ذلک من الصفات التي لا علامه فیها للتانیث فنی اوصاف مذکرة و صفت بها الا
 لان الذاتیة و الذاتیة و النجاة اوصاف مؤنثة و صفت بها الذکر ان حلت بفتحات جمع حامل یقال سهم حلة العرش و حلة القرآن حلة لیسکون ۲ آیهنگ کردن
 بجنگ متعدد علی و حرب بر انگیزش قومی و حل علی نفسه ای جهد بانی السیر و حلت به حلة ای کفلت و حلت اولاد و حلت معنی قال الشاعر ادلت فلم حل
 و قالت فلم اوجب لعمرایا اننی لظوم حل بفتحتین بره حلال بالضم حج و ادل بروج ا حلال یا رمی دادن و برداشتن و ا حلت النامة فنی ححل اذ انزل الیها
 من غیر حل و کز کک المرأة و استحلته ای سألته ان یحلنی و حلت الرسالة ای کفنته حلالا و حلت الیها ای حلتها و حلتها ای حلتها و حلتها ای حلتها و حلتها ای حلتها
 علی النفس ای تکلفت الشیء علی مشقة متحامل لفتح السیم قد یكون موضعا و مصدر القول فی المكان یا متحاملنا و فی المصدر یا فی فلان متحامل ای متحامل و علی فلان
 محل مثل مجلس ای شمع محل بار گیر محال حج محل (ک اف ۲) دوال شمشیر حلاله بالفتح انچه برداشته شود از بدت و تاوان و جزان حلاله بالکسر
 اسبی و دوال شمشیر حلال حج قبل حائل السیف لا واحد لها من لفظها و واحد محمل (ک اف ۲) محموله بالفتح بارگی و قول تدرله لها و ا کافا

السکینه و الوفاق فی المینة والمنظر والشمال وغير ذلك وفي الحديث كان اصحاب عبد المذير يطولون الى عمر فطولون الى السمة ویدیه ودر فیثبهون به وذلک
 الشیء ای شکر مندلیا دلایل اضطراب کردن دلایل الضمتین خاریشت بزرگ و نوعی از جانوران و نام استر امیر المتوسین علی بن ابی طالب رضی اللہ تعالی
 عنه و **دل + دبال** بالفتح سرکین و خرمای بوی گرفته و دل نیز دادن زمین را و اصلاح کردن چیز یا بد المنة مدار کردن بالکسی اندام نیکو شدن برین
 و جرات و دل نیز تشدید المیم نوعی از زمین با و بایل رخ **دول** و **دوله** بالفتح کردن نیکی و ظرف بسوی کسی یقال لنا علیه الدوله و دل یک اف بروج
 دوله بالضم نوبت غنیمت یقال صار الفی دوله بنیمه تكون مرة لند و مرة لنداک دولات دول رخ دوله الفی اسم الشیء الذی یتداول به یعنی و بالفتح الفصل قول
 بهاتقان یعنی و قال محمد بن سلام سالت یونس عن قول المذیر و دل کیلا کیون دوله بین الایغنیاء بنکم فقال قال ابو عمر و بن العلاء الدوله بالضم فی المال و
 بالفتح فی الحرب و قال عیسی بن عمر و کلنا بها تكون فی المال والحرب سوار اوله چیره گردانیدن صلته لعل و دولت و غنیمت و اون صلته بمن یقال اوله علی ای
 الفری علیه و اوله من ذالت الایام ای دارت و المذیر اوله کما قال المذیر قالی و ملک ان یام ند اوله امین الناس و ند اوله الایدی ای اخذته نه مرة و نه
 مرة و قولهم و الیک ای ند اوله لند اولی و دل الثوب ای بلی و اندال البطن ای استرخی و اندال القدم نحو لو اسن مکان الی مکان قال ابن السکیت
 الدول فی بنی حنیف فنیسب الیه و ولی والدیل فی عبد القیس غیسب الیه و یلی و یجاد و یلان احد یجادیل بن شبن و الآخر دیل بن عمرو و اما دقل بجمه کسوره فموسی بن
 کثانه و مر ذکره و دیل گیاره سال خورده و دویخیل دوله لفته فی توله یقال جاه بدولته ای بد و اهبیه (ضمیمه) و یکل المال شتران پراکنده را از اطراف
 فراسم آورد و یکل کجفر درشت پوست بدکل ام و یکل کفار و ابن ابی و بکل بالضم شاعر خزاعی و حرقله دمیده شدن شکم و حمل به آنرا بر زمین
 غلطانید و حمل القدم ترکم سوسین بالارض مصرعین یوطون و حمله زن لاغر و نهشته پوست و زن و فزک نازک تن من الاضداد و حامل کطالط و شیت
 بر گوشت و رحله رفتاری است یابی که در حامل نهند و بر کمان پیچند و در جل قوسه فغل بها ذلک و رحیل کشر حبیل بلا و رحیل بلا و مر د
 رفتار گران سر و حمله بشکفت آرنده خندانه و نه و لیمه بفتحتین شهری است بر دم و العامة تقول ذلک و نه و نه بالفتح سریره و حل بفتحتین فر
 و اعل گریزنده مداحه باهم فرب و ادن و حکم نزم اردن زمین بیا کوبی و حمله غلطانیدن و الدما حل بالضم المکنه است داخل و حمله کلبطه زن فریه یازن
 فو بصورت و دمال بالکسر نیز ارشدن و لم یفسره و انا مال اسم عجمی و یکل کفقد قبیله است از گردان بنوا حی موصل شتم احمد بن بصیر الفقیه الشافعی
 و علی بن ابی کبیر بن سلیمان المحدث الدنلبان و حل بالفتح ساعت و چیز اندک و حل سرشته دلی بالکسر کمان شهری است از شهرهای سهند و یکل کمان توله
 خوردن تا و خوردن سبقت بر و یکل بر تده است و جد لشربک القاضی و دویل بن کاره مردی است مسر و نه که کمان توله می خورد و ابو و یکل و یکل
 اندکی تخی و دیگر ویری الذی یقوله اخذ حله الدابة بحلقه حتی یصل و کجفر حلقه قصیه و یکل الصایه بن و یکل بلا و شتی زمانه و بکله بپاسیدن زمین
 و شبهه الدابة فی الفرسان و یکل بالکسر قبیله است از بنی تغلب و قبیله است از عبد القیس و قبیله است از ایاد و جزان و تذیل کتبیل ابن شتم فی خرام
فصل الذال + ذال + **ذالان** نزم رفتن (ع بفتحه) ذواله بالضم گرگ و بی معرفه غیر منفرد یقال خشن ذواله بالحباله ذال الذب پوتیه
 گرگ و یو یج ذلیل و یل و یل گوسن باهی ذباله بالضم یطیه ذبال رخ ذیل الفیاذبول نر مردن (ع ف اصن ۲ و یصنهاج) و باریک شدن
 اسب اذبال نیزه اندین تذیل نام کوی و حل کینه و دشمنکی دخول رخ یقال طلب نر حله کین خواست از وی و یل + **ذل** بالضم
 خوار می صدغه ذله ذلک ذله ذل خوار شدن ذیل نمت سدر (ع ف اک ۲) قوم اوله و اوله ذل بالکسر الفیاضی و رام شدن و هو ضدا الصیغه و اینه ذل و ذل
 سطور رام شده ذل رخ و قولهم یمن ذل البقی للایل و الال غیر الفلته میخ ذل اول التمیمص عطف و اسن ذل ذل الضمتین کی ذل ذل القیمص کذلک و هو مقصود ذل و ذل
 اول ذل تذلیل استدلال نزم گردانیدن و قوله تعالی ذللت قلوبنا تذلیلنا می سویت عافیدا و ذلست تذلل فروشی و زاری بخودن و ذل الرجل ای صار اصحابه
 اذلاله و یقال جاء علی اذلاله ای علی وجهه و یقال وعه علی اذلاله ای علی حاله و **ذل + ذل** و **ذل** از رفتار شتر (ع ف من ۲ و ک ۲) و **ذل + ذیل**
 فراموش کردن (ع بفتحه) اذبال غافل گردانیدن و یکل غافل شدن و فراموش کردن (ع ک اف ۲) ذیل بالضم حی از بنی بکر و یجاد یلان ذیل
 بن شیبان و ذیل بن ثعلبه و کلها من سبعة و یقال جاء فلان لحد ذیل من اللیل بالضم و الفتح ای بعد بدو و **ذیل + ذیل** و اسن ذیل اذبال رخ
 ذیل الریح آنچه زمین را رویا را ز باد و اسن کشیدن (ع ف اک ۲) ملاذ تذیل جاور دراز و اسن اذاله فروز شش و اسن و ریش و جزان و جزان

و ترا سه سال فرستادن به پیغام رسول فرستاده و پیغامبر رسول بختین و سکون دوم حج مرسلات باذن و فرستگان رسول القضا بختین
و قوله تعالی انما رسول رب العالمین و لم یقبل رسل رب العالمین لان قولاً و فعلاً یستوی فیما الذکر و الموت الواحد و الجمع مثل عدد و صدیق مثل باکسر
و نیز کناه و ششتریم مر اسبیل حج رسیل الرجل الذی یرسله فی الفضل و غیره رسال بالکسر قوام ستور استرسل فرجه شته شدن موی و گستاخی کردن و
مواست جستن صلتی بالی ترسل آید گنگه کردن و نامه و رسالت ساختن از خود رطل و رطل نیم من و مر و گنگه رطل بالکسر القضا نیم من ترسل
چرب کردن رطل و رطله گله از اسب عریل کذک و غله بلند رطل حج استر حال در پی یکدیگر رفتن گوسپند و پیش رو کله شدن اراعیل اراج
او آلهما رطله رطل بریدگی گوش گوسپند که آونکان باشد شاة رطله و ناکه کذک رطل حج رطله القضا گوسپند گوش دراز رطل سبک و سخت رطل
نیزه و ارعلت التوجه خرجت رطله و یقال مر فلان بجر رطله ای شایه و ترکعت عبدا لارطله ای کثیر اوقال الا تامل من النبات ارعل و الرطل فحال الرطل
مرعل کزین مال رطل بالفتح و الضم تره و قیل هو الطرخون رطل و ذکوان و قبله رطل و رطله پاره پاره پاره کردن مرعل پاره پاره و جاد فلان فی
رعیل ای فی الطمار و اخلاق رعیل نام فردی رطل و رطل بالضم نوعی از علف و ترسی و قیل هو السمن ارغال حج ارغال رو یا نیدن رطل و شبر
دادن زن بجز را و بالزاد البجعه کذک و گم شدن شتر از چراگاه عین ارطل و ارطل ای واسع غلام ارطل خبه ناکده البورغال بالکسر نام مردی رطله خود
بزرگاله شبر را و رابی آنکه راکده باشند (ع بختیما) رم رطل الذی انقلم کل شی و کله رطل و رطل خزاسیدن و دامن کشان رفتن (ع ف اصن ۲)
فمور رطل و بی رطله بکسر و بی ترسل فی مشیتها و ان انقلم الشی فی ثیابها قیل رطله و رطل فی ثیابه کذک رطل القضا گول معبشته رطله ای و اسه و لب
رطل مثل بجهت و فرس رطل طویل الذیل و الذنب و کذک البعیر ترسل بزرگ داشتن و بزرگ کردن چاه را از آب رطل و رطله نجهت بلند رطل حج
مثل رطله و رطل ارغال پوپه رفتن ناکه مر قتل و مر قتل کثیره الا قبال مر قتل القضا لقب مردی را قول رسن که بر دخت بوی برانید رطل و رطل بیک
پای لکزدن (ع ف اصن ۲) ترا کل القوم جنگ لکزدن یا یکدیگر مر کل بالفتح راه مرا کل الدابة و دهلوی ستور که بروی لکزدن رسد و در اندن و ناخن
مرکله زمین کوفته به سهای اسپان و توکل الرجل بمسحاته اذ ضربها بر جلده لندخل فی الارض رطل و رطل ریگ رمال حج رطله انحص مننه و شتر ششام
ام رمال کفتر رطل بختین پوپه دیدن رطلان کذک (ع ف اصن ۲) و نام بحری از حوض و باران اندک ارمال حج و خطهای پای کا و دشتی مخالفت
رنگ او از رطل گوسپند قوام سیاه و مردی زن از رطله زن بی شوی و ملائیس قوام سیاه ارمال بیوکان و درویشان املت المرأة ای مات عنها زوجها
ارمله لفتح السیم و درویشان و حجاجان از مرد و زن املت الحصر و رطله ای بسفقه ارمال بی زاو شدن قوم و یقال قدر رطل سر بره و ارمله اذ ارمل شریطه و غیره
فجعله طر الوغام ارمال و سته رطل سال بی باران ترسیل آودن بخون ترمل ارمال لازم منه رطل و ارمال بالین و الغنن بیابی افتادن طره
نامی اشک از چشم و بالین فقط آب رفتن از دندان کودک و بیابی افتادن طره نامی اشک از چشم و چکیدن روغن از بریان کرم و فرما و لغره زدن و تو لیم
او رفلق مرسل ای المص را شدار و رطل و رطل سخت مانیدن مسکه و زمان و پای بر نهادن اسب تا بهر در و ال بالضم آب دنان را و ول کذک
و فلان بسیل و وال ای المعابه ترمل القضا و کذا انقش اسب آب و من در توبره یقال الفرس برول فی خلاهه قال ابن السکیت روال و مصرع و لیا
و بهان کله بختی را و ول القضا من زائد فی الانسان و الفرس و الا حصی لکده رطل و رطل است و جنبان شدن گوشت اندام اسب (ع ف اصن ۲)
اف ۲) فرس رطل الصبر بکسر و رطل اللحم ترسیل رطل و رطله نوعی از قمار یقال جاد تر رطل (ضمیمه) رایانه بیک سوخمیده هیچ و در ناک
راه رفتن و فعل ذلک من رایانه ای و ناه و غلبه رطل بالکسر شیر و گم و من ملده امه و حده رباعی و قد لا یفر رطل و رطل حج ترا بلوا و زدی نموده
یا الطور خودی سر در چنگیدن ترسیل کجفر کناه و نام شخصی و صلح بن ترسیل بالضم محدث ارمال و رطل مرد نازک و فریز رطل بکسر رطل و فتح و ال بچکان
خرد رطل کجفر کول و نایوان و جعفر و زبرج و قنفذ برنده است لغات فی الریدن ریال بالکسر آب و من و قد ال الصبی کودک آب دهن
انداخت (ع ف اک ۲) فصل الزاخر و رطل و رطل بالکسر سگرین مزلیه بضم الباء و فتحها جامی سگرین رطلت الارض نیز و ادم
زمین را (ع ف اک ۲) زایل الفسخ الباء و کسر کناه زایل زایل فاذا کسرت الزاخره و ناهت زایل او زایل یا بقول لانه لیس فی کلام
فعلیل بالفتح زبالة بالضم معنی وانی الاناء زبالة ای شئی زایل بالکسر تا حمله النله یعنی زایل و رطله بالضم گوسپند از مردم زایل حج زایل

نظم

۱۳۳۳

[illegible]

۱۰۰
 ۹۰
 ۸۰
 ۷۰
 ۶۰
 ۵۰
 ۴۰
 ۳۰
 ۲۰
 ۱۰
 ۰
 ۱۰
 ۲۰
 ۳۰
 ۴۰
 ۵۰
 ۶۰
 ۷۰
 ۸۰
 ۹۰
 ۱۰۰

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

يقال شفا الله من مرضه واشفى على الشئ اشرف عليه يقال اشفى المرص على الموت واشتشفى اى طلب الشفاء واشفيتك الشئ اعطيتك الشفاء
هو واشفيت بكذا واشفيت من غرض اى اشتشفى به ويقال اشفا الله عسله اذا جعله له شفاء اشفى بالكسر والقصر وفش شفا شفا شفاوة بالفتح
بفتح نقيض سعاد وقرأت اداة شفا وبنابا بالكسر وهى لغته وهى داوى يقال شفى الرجل انقلب يار كسرة ما قبلها واشفى فقلت الفاشقة ما قبلها
واشفا الله فوشقى بين الشقوة بالكسر وفشقة مشاقاة سخرى شعين وسخرى مر سعين وشاقانى فشقة اشقوه اى غلبته فيه شكوه وشكوه
شكايه تشكيه تشكاه كرون (مع ف اص ۲) شكوى كمل اشكار بكاه آوردن وكلاه وركردن از كسى وهو من الاضداد ويقال تشكيتى جملته شكيا
وايضاً ازت عنة الشكايه وتشكيتية مثل شكوتة واشتكى الشكى عصفوا من اعضائه واشتكى اى اتخذ شكوة شكاه بالكسر سوراخ ناكذاره كه
چسراغ دروى نهند رجل شاكى السلاح اذا كان ذاكوكه وحده فى سلاحه وهو مقلوب شاك شكى كلكه كمنزه وكلكه كره شده ودر دناك شكوة
بالفتح پوست بره شیر خواره كه دروى شير كند شكوه شكوه بالكسر اندام باگوش استلارج وفى الحديث ان شئ بشكوا لا يمين واشلا
الانسان اندامى جدا شده از هم وبقاياى مردم يقال بنوفلان اشلار فى بنى فلان اى بقايا فيهم وقول الناس ان شئت الكلب على الصبي خطأ
قال ابو زيد ان شئت الكلب وعوقه وقال ابن السكيت اوسدت الكلب بالصبي ووسدته اذا اغرسته به ولا يقال اشليته وانما الاشلاء الد عار يقال
اشليت الشاة او الناقة اذا دعوتها باسمها لتجلبها وقيل الاشلاء انما هو الد عاء لتغربها على الصبي وخير وشلاء وشلاء اى استنقذه
وكلم من دعوتة حتى تجرجه وتجه من موضع او مكان فقد استشليته استشليته يقال ذمبت ماشية فلان وقبئت له شلية وجمعها شلاء ولا يقال الا
فى المال شئوى به شئى بريان كرون (مع ف اك ۲) شواة بالكسر پاره از بريان شوار بالمدير يان اشقوبت اى اتخذت شوار وقد اشقو
الحسم ولا يقال اشقوى شادوى خداوند گوسپند واشقوية اطعمته شوار وعشيتى فلان فاشقوى من عشاءه البقى منه بقية شواة بالفتح پوست سر شوى
ج و ايضا وسماه وپاهيا وسرموم ويقال لكل باليس متقلا شوى ويقال رماه فاشواه اذا لم يصيب المقتل ويقال لاشقوى ولكن تفصل شوى ايضا
وذا المال يعنى ستور برينه زنده وپير خيسل اندك شوية بقاياى مردم شواياج شدوا به بالضم شى صغير من كبر كقطعته من الشاة يقال
مابقى من الشاة الاشواية وشواية اخبنة القرص منه شيتان دم الاخوين واكن ذعى از در دماست ووردور نكرنده شواناة مثل سوماة
ناقة سكب روكى شى ابتاع له بعضهم يفعل شوى وما اعياه وما اشواه واشياه وجار بالعى والشى شهموه شهموه خوانانى تن كرمه طعام
شى اى شتى ورجل شنوان ويقال منه شيت شى اشهى شهموه واشتهيت وتشتيت على فلان كذا وند شى ليشى الطعام اى يحبل على
اشتهاه رجل شاهى البصر اى جديد بصير قلب شاة البصر (صحيح) ششا سياه وادى وليس بتحييف بل لغتان شعى كرمى شجيار لغته فى شفا
شفا شفا كعصاين شعر شمر البند شد (مع ف اص ۲) شطو بالفتح جانب وناحية شكيت لغته فى شكوت والشكيت البقية شهمو ترى كرن
كار (مع ف اص ۲) واشما مقصورة اشمع شانيا ناحية است بكوفه والشواني مذكور فى الهمز شة لغته فى مشنورة وهو شوى ورجل مشنور
مشنى مشنور شيا وهى ست به بخار منها ابو نعيم بن عبد الصمد بن على الشيانى والقياس شىوى **فصل الصاوصامى** **پوشى**
على فصيل آواز چوزه (مع ف اك ۲) يقال صامى الفرج يصى حيا اذا صاح مثل صعلى وادواثوك وموش وپيل وكلاكوش ويقال فى المثل جارباصا
وصمت اى بالمال الناطق والصامت ويقال ايضا جارباصا وصمت وهو مقلوب منه فى المثل تلدغ العقرب نصى صلبوه وصصى كودك
صبية صبيان ج تصغير صبية وقد جارباصية وهى صبينة صباياج مثل مطية ومطاي وصبى بين الصبا والصبا بصير بالقصر بالكسر محدود بالفتح وصبيان
ودورن زرع صبا بالكسر والقصر كودكى ويقال منه صباى من الشوق صبوة صبوتين ميل كرون كرونكى وچوانى وادالى (مع ف اص ۲) صبا لغته المدايزى كرون كودك
(مع ف اص ۲) صبا وادى كلى من صباية الجا بچونچونك شدن جن صبية اى ذات صبية صبا بالقصر باو برين صبتو وزيدين باو برين (مع ف اص ۲) صباية باد
ميان صبا و شمال صبا بيت السيف الرجا او خمشا فى غده جارباصا و صبايت الرجا اى پيايه للطن صصوه مصحاه بالكسر خنوخه شيارى به شيار شدن
از بستی (مع ف اص ۲) ووك ان ۲ ودر شدن ابرو صم صم رفر كنده وصحت السمارى اكشف عنها اليعنم فى مصحية وصوره صجينا اى سرناى يوم صم صدى
صدى يوم زرد از كوه ولى وماند آن ويقال صم صم واطم الصداه اى اكله قدا صدى الجبل قديت دست زدن وصايت فلانا اذا رجيت و

کردن اشخیز را (ع ف اص ۲) مضابة بالفتح معاك كوامج بفتح و غصيت على الشئ اشرفت عليه ان الظفر ضاى خاک ستر گرم ضحوة ضحوة نیم شب
 ضحی بالضم والقصر یا شنگاه یذکر و یونس من انت قال انه جمع ضحوة و من ذکر قال انه اسم على فعل مثال صرطون غیر متکلم مثل سحر یقال لقینه ضحی وضی بلا
 تنوین اذ اردت ضحی بیک ثم بعده ضحار بالمد والفتح چاشت فراخ یقال اتمت بالمکان حتی اضحیت کما تقول اصبحت من الصباح و طعام چاشت
 یقال منه تم یضحون ای تیغده دن لیلہ ضحیار بالمد ای مصیبة لا غیم فیها و لیلہ اضحیة کذاک اضحی اسب سفید اشهب ضحیار بالمد یونس و نام
 اسبی ضحیان نام مردی ضاحیه کل شئ لاحیة البارزہ کرانه طاهر چیری یقال بهم نیز لون الضوا حی و مکان ضاح ای بارز و قلعة ضحیانه بارزہ شمر
 و فعل و کذاک لامر ضاحیه ای علانیة ضوا حی آسمانها ضحوپید او کشادہ شدن (ع ف اص ۲) یقال ضحت الطریق ضحی خوی کردن (ع ک اف ۲)
 ضحیت بالکسر ضحی عزت و ضحیت بالفتح ایضا ضحار اذ ابرزت للشمس (ع یقها و ک ۲) منه قوله تعالی لا تطما فیها ولا تضی الاضح افر بالمد و زالی الشمس
 و یقال اضحی فلان لیفعل کذا کما تقول ظل لیفعل کذا و ضحی فلان غنمه ای علما بالضمی و ضحی بشاة من الاضحیه و بی شاة تدرج یوم الاضحی و فیها اربع
 نوات ضحیه بالضم و الکسر اصنامی ج و ضحیه علی فعلیة ضحایان و اضحاة اضحی ج کما تقول ارطاة و ارطی و بها سمی یوم الاضحی قال الفراء الاضحی
 یذکر و یونس و ضحیت عن الشئ رفعت و ضح روید ای لا تجل ضراجه ضرره یرون حستن خون از برگ (ع ف اص ۲) عرق ضری الذی لا یقطع
 و به ضار کذاک ضرر بالکسر صمغ منی و انرا الکلام نیز خوانند و سگ بچه دونه ضررة مونت اضضر ضار ج مثال ذتب و اذوب و ذتاب ضرارة
 بالفتح و بی صید دونه شدن سگ (ع ک اف ۲) کلب ضایک لینه ضاریة و اضراه صاحبیه ای عوده و اضراه به ایضا ای اغراه و ضراه کذاک و منه
 یقال ضربت بذلک الامر اضری ضررة تعوذت و منه قول عمر رضی الله عنه ایاکم و نه العماز فان لها ضررة کضررة الخمر اضریا بر بدن شکم
 از طعام و استلا شدن ضرر بالفتح و المد و زحان ابنوه وادی یقال توادی الطیید سنی فی ضرر الوادی و به پیشی الضراء اذ امشی استخفیا فیما یوار
 من الشجرة و یقال للرجل اذا ختل صاحبیه یوید بالضرریشی که الخمر و استغربت العبد اذ اختلفت من حیث الیلم فریة دبی بر راه بصره بسوی که ضحوة
 ضحوة و رختی و اطهار و من الواو ضحوات ج ضحوی مشبوب بوی و ایضا مصدر من وضع یضع و قد ذکر فی باب العین ضحوة و ضحوة و ضحوة
 بالضم و المد بانگ روباہ و کرسیم (ع ف اص ۲) و آواز هر مقهوری و هر خواری ضحوة و ضحوة تمام شدن در سان شدن (ع ف اص ۲) ثوب
 ضاف ای سابق و بسیار شدن مال و یقال فلان فی ضحوة من عبثه ضانی الرأس بسیار سوی ضنا به ضنا مار بالفتح و المد بسیار شدن زن
 (ع ف اک ۲) بيمرو لا ضحوا بالفتح و الکسر بلا همزة فرزند ضنی بالضم جاری (ع ک اف ۲) منور جل ضنی و ضنی مثل حری و حر یقال ترکیه ضنی و
 ضنی و فی ضنی لیتوی المذکر و المونث و الجمع لانه فی الاصل مصدر و اذا کسرت التون ثنیت و جمعت و اضناه المرئی ثقله مضانة معانة ضحوی
 ضحوة ضحوة آواز و فریاد یقال سمعت ضحوة القوم ضحوة اصوات الناس یقال ضحوا بلا همزة و ضحویت و ضحوت الیه اضوی ضحویا اذ اذیت
 الیه و انضمت و اضویت الامر ضحفت و لم تحکم و بالبعیر ضحاة ای سلطه ضوی لا غری (ع ک اف ۲) غلام ضادی علی فاعول باریک اندام و جاریه ضادیة
 و فی الحديث اغتر بالافود و ای ترو جوی الاجنبیة و لا تتر جوی العمومة و ذلک ان العرب ترغم ان ولد الرجل من ترا بتمیجی ضا و یا یخفیا غیره تمیجی کریم علی
 طبع قومه ضعی و به ضحیار بالمد و رختی و زنی که اورا حیض نباشد امرأة فعیبة و ضیاه بالتار و الطار و نه یقتضی ان یکون الضیاء مقصورا مضایة
 بالنسبة یمن و لا و قری ایضا چون بلا همزة و بضی نه لای شبیبه (ضمیمه) ضمای لا غرضه ان ام (ع یقها) ضاحیه بلا ضدی خشکین شدن (ع
 ک اف ۲) ضحادی سخن بای بد او یا متعلل بدو لا یحق ک فعل و اضدی بالار اناره فائزعه و ضاداه ضاد و نه لصاحب ضدی کفقا ضد و ان یضحتین
 نام و کوه ست ضلی بکاک شد (ع ف اک ۲) و تضلی لزم الضلال و اختار هم ضعی ستم کردن (ع ف اک ۲) ضحوة حوض آب اضبار ج ضویر و خری
 که بنوز یا پستان نشده باشند فصل الطایر طایره طاة مثال طاعة لای و ما بالارطوی مثال طوعی طای طعی بالضم و الکسر پستان
 بادیان سباع و خرد اسب و قد تكون الذوات الخف ایضا و فی الشل جاوز اخرازم الطییس طایر ج طبع خواندن (ع ف اص ۱) من ۲ و ک ۲) و باز کر و انیدن از
 سکاری (ع ف اک ۲) صله لعن اطیله ای و صا و طعی بنو فلان فلانا اذ اخالوه و قتلوه و خلف طعی بای حبيب طعی و طحی کستر دن ویدار کشیدن و رفعت
 و بر پیروی چپ گفتن (ع ف اص ۲) یقال طحا الرجل و ما وری ابن طحی ای ذهب و طحی به قلبه ای و بیت فی کل شئ طحا بالقصر ز من گسترده طاحی

لا
داده
بنابر
نظاری
اداره
لکتاب
کامری
توجه نظام
لا
فقط
الجمعی
ف
و نظر
وری
بالفعل
و غلط
الجمعی
ان

کشیده ای بمنزله یقال غریبه ضربه طایفه ای است طواچی اگر گسان بر هوا گرد و در آید که در ده طحی چه طحی را بالمدابر برآمده و دل تنگی و یقال بانی
 السمار طحی بالضم ای شنی من سحاب لیل طحی شب تاریک طحی سخن باریک نامفهوم طلام طاح مثل لیل دلج طده و طادی
 ای ثابت قدیم مقلوب و اطده طرو و طری تازه طراوة طراة تازگی (مع بعضهما وک اف ۲) اطراء ستودن و پروردن دارد و عمل و بزرگ
 غسلة مطراة ای مرآة بالافا و کینسل بجا الرأس والید و الوجه وکذک العود المطری ای المربی ستمه بجزیره مثل المطیر طریه نم کردن جاسه
 را اطریه یکسندین مثال سبریه اگر او بود نوع من طعام طحاه طحیان و طغوان بالضم طغوی بالفتح از حد و رکنه شتن (مع بفتحها وک اف ۲)
 طاحی لغت منه یقال طحی یطحن و یطغو طغیا نای جاووز احد وکل مجاوز حده فی العصیان طاح و طحن یطحن مثل موج زدن دریا و چشیدن
 خون و طحا اسیل از اجار بار کثیر و اطغاه المال ای جعله طاحیا طغیة بالای کوه و مکان بلند و بلند از هر چیز طغوة مثل طغیا بالفتح و بالضم
 مقصور اصغیر من انحر الوحش طاغیة ملک روم و صاعقه و قوله تعالی فاکلوا بالطاغیة هی صیحة العذاب طاغوت جاد و دلو و هر چه بدی را
 سرشاید و هو احد و جمع قوله تعالی یریدون ان یتجاکوا الی الطاغوت و قد أمر ان کیفرو به و قوله تعالی فی الجمع اولیاء هم الطاغوت یخرجونهم
 طوغیت ج و طاغوت و ان جابر علی وزن لاهوت هو مقلوب لانه من طحن و لاهوت غیر مقلوب لانه من لاه بمنزلة الرغبت طغاه طحی
 بالضم برگ مقل طغیة یکی و مار و یسمی الحیة طغیة لجا و رخصا طغاة بالضم خرمن آفتاب و حی انقیس غیلان و یقال اصبا طغاة من الریح لک
 شدا منه طفو طفویر سداب آمدن چیزی (مع ف اص ۲) و الطبی یطغوا ذ خفت علی الارض و اشتد عدوه طلاله طلاله طلاله بالضم یقال
 بحلیل الطلاله و کچ آهو و کوا و کوسپند یعنی ذوات ظلف اطلاق و یقطنان ندوده طلو پای پیچ چهار پایان بستن (مع ف اص ۲) طلی مثل
 (مع ف اک ۲) یقال طلوت الطلا و طلیته از رطلته و بسته منوطی و طلی طلیان بالضم جمع طلی الصغیر من اولاد النعم و یقال بسانه
 طلی و طلیان مثل حبی و صبیان ای قلح تقول منه طلی فوه بالکسر طلی طلیة بالضم طلاه کردن طلی بالضم ج طلاله کز شدن کردن برون
 و سخوان طلاله بالفتح و الضم خوبی و پذیرائی دل یقال ما علی طلاله طلاله بالکسر سبکی و آمر ای بخت خوانند اطبا یعنی می بخت و قطران
 هر چه آنرا در حالت بر جانی و رسن که پای بره بندند و طلیته بالهین و غیره طلیا و تطلیت و اطلبت به علی انفتحت تطلیة بیا کردن کسی را طلاله بالضم
 خون مطلقا علی سفال زمین نرم رویانده مطالی زمین که آهوان چیر را روی چیر اند طلاله طلاله طلاله بر آمدن رود و پر شدن آن (مع ف اص ۲)
 طلمی مثل عک اف ۲) و منه طلمت المرأة بزوجه اذ ارتفعت به و طلی طلی مثل طلم طلم ای مرمر عاطی به طحی جفیدن سپه زبیر پیلو از تنگی (مع ک اف ۲)
 ف ۲) یقال منه طحی البعیر و بعیرین اخت منه طغیة خاکچ طحی گردن طوی به طحی نور و در و در نو شتن (مع ف اک ۲) یقال طویة فانطوی و کرسنه
 و شتن خود را (مع ف اک ۲) طویة بالکسر نور و نیت و موضعی که قصدید ان دارد یقال مضی طغیة ای لیثه التي اتوا و اوجت عن طغیة ای مقصده
 و منزله الذی اتوا طوی لکسکی (مع ک اف ۲) طادخت منه طیان ایضا و طوی کشفه اذ اعرض بوجه طوی البطن باریک شکم و تطوت الحیة
 ای تحت یعنی حلقه شد طوی بالضم نام موضعی بنشام و قری بالضم و الکسر یصف و لا یصرف فن صرفه جعله اسم و ادو مکان مشکو من لم یصرفه جعله طدة و
 بقعة معرفة و قال بعضهم الشیء المنشی و قالوا فی تفسیر قوله تعالی بالواد المقدس طوی طوی مرتین ای قدس قال الحسن بنیث فی البرکة و النقدین مرتین
 و طوی بالضم موضعی بکله طویة نهانی دل طوی چاه برآورده طایة بام و توده خرا اطوار الساتة طرائق شعها طها طها طها گوشت بختن (مع ف اص ۲) طحی
 کذلک (مع لغتها) و فی الحدیث فطوی اذ ای با علی و فتن و در زمین طحی طباح طهار بالمدابر برآمده یقال علی السمار طارة ای قزقه یعنی یکباره ابر طغیة حبی
 از بنی تمیم طوی بالترکیب و تسکین منسوب بوی (صمیمه) طها رقت (مع ف اص ۲) طحا بنوک چوب بازی که و طحی چوبهای نیر طحوة بالفتح از تنگی طری
 پیش از مدیگند شتن (مع ک اف ۲) طریة دی ست برین طسا چرشن بر دل مردم غلب آمدن و بدان سبب خمه عارض کزیدن (مع ک اف ۲) و ف اص ۲ طایة
 زنی که بیماری جگر داشته باشد طغوشه شافتن (مع ف اص ۲) فصل اظا طحیا به طحی آه و در ادبی ثلاثه اظلب جمع قلة طحیا طحی طحیات لغات
 جمع کثرة طحیة فزرن قال الاصمعی فی کل ذات حافر و قال الفراء فی الکلمة و آه و باده و من دعاهم عن الشاة به لاطی ای جعل منه اصا به لانه طایة لیسف
 طرفه اصلا طحوا اظلب جمع القلة طحیات طحون جمع الکثرة طحیان نام مردی طحی به طحی سیاه نام شدن اسب (مع ک اف ۲) آشفته طحی رفته سده طحیا

وقوله انه لضعيف العصا اي ثقلته يعني نكحوا بغير استور او يقال لقي عصاه اذا قام وترك السفر وهو مثل ليقال في الخواص شعوا عصا المسلمين اي
اجباهم واقفاهم واشتقت العصا اي وقع الخلاف وبولين العصا اي رقيق حسن السياسة لما ولي وقوله لترفع عصاك عن اهلك يراو به الادب
عصى كسبون استحو انباي بال عصوة بالعصا اي ضربته بها وعصوت الحج اي شدته عصا بالقصر ون شبهت عرجك اف ام اعتصم بكه كره دن
برعصا ويعصى بالسيف اي يجعله عصا عصيان بالكره فيراني كره دن خلاف طاعت عصى بمعصية كذا (ع ف اك) فاص عصي لغت منه وعصاه
وعصاه بمعنى واستعصى عليه اي تخفى عليه كناه جيت بروي واعتصت النواة اذا اشتدت وعصى الكرم اذا خرج عياله عاصي كخون كنه نالته عصى
بطني از سبل وفي الحديث عصيته عصت الله ورسوله عصوة بالضم يك لو ك ارموي ويقال في ارض فلان عاص من النسب هو القليل المتفرق والبق من
ال فلان الاعصا اي قليل يسير عضو عضو بالضم والكسر انما اعضا عرج لعصيته انما انما كرون وجدا كرون وفي الحديث لا تعصيه في ميراث
الا فيما حصل القسم اي لا تجزيه في شئ كالجبة من الجوهر في عينه وان طلبوا القسم بغيره فليقسم منه وقوله تعالى الذين جعلوا القرآن عضين واحدا عضه ولقصاصنا
الواو والماء وقد ذكرني باب الهاء ويقال في الذارفق وعزرون وعصون واصناف من الناس كلها بمعنى عطاوا عطاء وادن والاسم العطاء يعني
ومش من اصله عطاؤا بالواو لانه من عطوة الا ان العرب همزوا بالواو والياء اذا جاءتا بعد الالف لان الهمزة احمل للحركات منها واذا الحقاها هاء فنه من همزها
بناء على الواو فيقول عطاءه ومنهم من يرد الى الاصل فيقول عطوة وفي التثنية عطاء ان عطوا وان وسعطى ولعطى اي سأل التمس العطاء رجل سخطا بالكسر
كثير العطاء وامرأة سخطا ايضا ونفعال السبوي فيه التذكروا الموت قوم معاطي وسعطى قال لا تخش هذا مثل قوله فمفاتيح ومفاتيح واماني وامان والعطية الشئ
المعطى يعني داده شده عطاياج ويقال اعطاه المال كما يقال اولاه للمعروف وما كرم لي في التجب وبذا لا يظروا اعطى البعير القاد ولم يستصحب
قوس عطوى على فعلى مواينة سهلة وعطيت الشئ تناولته باليد معاونة تناوله وفي التثنية عطاى عطاى بغير الواو اي تباو لا لا سطيع فيه ولا تقاوى وهو عطيني
بالتشبيه يبا عطيني اذا كان يجديك قعا طاة تناوله ويتعاطى كذا اي يخوض فيه وتعاطيا فطوة اذا غلبته فيه وقيل في قوله تعالى فتعاطى فقرى قام على
اطراف اصابع رجله ثم رفع يديه فصر بها وقيل في السؤال عن اريد ان يعطيك بل انت معطية بيا مشددة مفتوحة يعني سبتي تو ومنه من اراول
انتم معطية ايضا للجماعة لان النون سقطت من معطون للاضافة وقلت الواو ياء وادمنت وفتح ياءك ان قبلها ساكنا وبل انما معطيا به نتج
الياء فقص على ذلك واذا صرقت عطاء خذت اللام فقلت عطيت وكذا كل اسم اجتمعت فيه ثلاث ياءات مثل عدى وعلى اذا لم يكن مبنيا على قول فلان
كان بنيا على فعل نحو مجاس جياحي تحية لم تحرف عطا عطاء بالفتح واليد كرسب عطاءه وعظايمه كي ويقال لقي فلان ما عطاه وما عجاه اي شدة و
لناه الله ما عطاه اى ما شاءه عفو عطاء بالفتح واليد خاك وما يديه شدن ونيت شدن يقال عليه العفاء اذا دعا عليه وخره غفا بالكسر والفتح
والقصر مثل وبالكسر والهمزة يعني شتم شتم ويرمى يقال فذات عفاء عفو من عفاك بروي كي كسي يمايه باشه عفو ثبت لغات خركه عفو مؤنث عفو المال بالي
مال الزلفعة واعطيت عفو المال يعني بغير مشقة عفو بالكسر كبريد به جيزي يقال فذات عفو هذا البيت اي ليسه وخيره واكملت عفو الطعام اي خياريه ومن
الشاب كذا ويقال اعفنى من الخرج معك اي وعنى منه واستغفاه سأل الاعفاء وعافاه الله وعفاه بمعنى والاسم العافية وهي دفاع الله عن العبد وتوضع موضع
المصدر يقال عفا الله عافية عاني فوافيه زرق انحر دم وسور ومرض وباقى طعام در ديك ودارمو عفاة بالضم عفاة الهاء باب يذ عفاوة بالكسر بفتح المرق
اولا لا تخفى من كرم يعني سر وديك خوردي از روغن وماند آن وقيل اول المرق واجوده عفاوة بالضم باقية خوردي درين ديك يقال عفو من المرق اذا عفا
له اول عفو القدر اذا تركت في اسفلها شيئا وعفا الزرق نفس اي درس وعفت الرج الزبل وعفته اي درست لازم وسعد وعفى على ما كان منه اذا اصبح بعد الغضا
عفى بالضم جمع عفا وهو الدارس عفو بالفتح دركه شتن از كناه (ع ف اك) عفو على قول سيار عفو كنده وروشن ماندن آب انود شدن سوى وعلف وماند آن و
منه قوله تعالى حتى عفو اى كثره وابوه كرايند لازم وسعد وعفته واعفيتها بمعنى وفي الحديث امر ان سخي الشوارب ولقي اللحي وعفته واعتفيتها اي آتية الطلب
مروفة ومنه فلان لعفو الاضياف اي تسرله وتغفيتها الاضياف ايضا وهو كثيرة العفا وكثير العافية وكثير العفى عفا عفاة عفو بيار من وكرا در سراي يقال اذ
فلا آيتك لعفوتى ويقال لا يطور بقوته احد عى بالكسر شتين ايجر از كودك نوزده ايد از بوان غايط عفى حدث كرون كودك (ع ف اك) ومنه آخر من طلب
على عفى منى وهو المروى في السخلة والمهر وباروشن (ع ف اك) ويقال منه عفاه قلب عفاه اعتفاء اجتناس من بوقلب اعتفاء يعني بالسيادى اذ يرب وراست

وليشبون الرجل الكريم والمعداة يشدون قوارىح ويقال لنا سقواي الله في الارض اي شهاد الله قاريه ايضا تيزي ولو ك سنان وتيزي شمير
وجزان وقوت البلاد وقوتها واقوتها واستقرتها اي تتبعها وخرجت من ارض الى ارض ويقال جاءني كل قار وبادي من نيزل القريه والباديه
واقوت الجبل على ظهر الغرس اي الرسته اياه وقوت الضيف قري بالكسر وقراء بالفتح والمير بالي كروم ويكوي كروم او اذا كسرت القاف قصرت وان
فتحت مددت والقوت المياهي تتبعها قوت الماء في الخوض جعته قري بالكسب كروم وروخ ومان قري بالضم والتشديد الي وباديه والبعر قري
العلف في شدة اي يجعه ناقة قواء طوله السنام شديده الظهيرة القري ولا يقال جبل اقري قروي موضع فيروان على فيضان بفتح الفاء وضم العين
سخر كاردان وفي الحديث يغذو الشيطان بغيره الى السوق وبني شكر قشوقه قشوة قساده قساة بالفتح والمسخي دل اعج ف اض
يقال قسا قلبه واقساه الذنب يقال الذنب مقساة للقلب حجر قاس اي صلب وقاساه اي كاده قسا موضع درهم قسي درهم ناسه قسيان ج مثال
صبي وصبيان ودرهم قسيه قسيات ك ذلك وقست الدرهم تقويم قسي شديد الحوشة قسيه باردة قسي ايضا القلب مردى قشوقه قشوة
يوسر بازكر دن ارجري اعج ف اض قشواي مقشور يقال قشوت وجهه وقشيت هو مقشيت اي مقشور مقشوقه قشوقه بضمين دور شدن
عج ف اض قسا المكان فهو مقصى وارض قاصيه وقصيه وقصوت عنهم اي تباعدت قسا بالضم والمه دوري وكرانج ك اف قصي عن
جوارنا واقصيه انما هو مقصى ولا يقال مقصى وذبت قسا فلان اي ناجيته وكنت مني قاصيته اي ناحيته وبلم اقاصيك اي اينا البعد من الشر و
قصوت البعير اذا قطعت من طرف اذنه فهو مقصو وشاة مقصوءا وكسنا ناقة ولا يقال جبل اقصى وانما يقال يقصو مقصى تركوا القياس فيه
ومثله امرأة حساء ولا يقال جبل احسن وكان لرسول الله صلى الله عليه واله وسلم ناقة تسمى قصواء ولم تكن مقطوعة الاذن قصيته دور وشتر أسوده
نيكوبه روي باركتند وندوشند وراجهت روري ذخيره بارند وقصيت الطهاري بمعنى قصصت مكان اقصى دور ناحيه قصوى وقصيا بالضم فيها
يقال تر لنا مكانا لا يقصيه البصري لا يبلغ اقصاه واستقصي وتقصى بمعنى قصي بالتصغير نام مردی از اجداد رسول الله صلى الله عليه واله وسلم
قصوى منسوب بوى قصي بقضاء بالحكم وحكم کردن جمع ف اك واصلة قضاي من قضيت الا ان الياء لما جاءت بعد الالف هبت
اقضيتج قضيه شدة قضايح على فعالی واصلة فاعل قوله تعالى وقضى بكاي حكم وامر بك وپردختن يقال قضيت حاجتي وضرب فقضى عليه اي قتله كانه فرغ
منه قوله تعالى فوكره موسى فقضى عليه ففردن يقال فلان قضى نجبه اي مات وشم قاض اي قاتل وكذا ردن وام ورسايدن وروا کردن حاجت واکام يندن
يقال قضيت ديني وقوله تعالى وقضينا الى بني اسرائيل في الكتاب وقوله تعالى ثم اقضواي وقضى فلان اي مات ومضى وقضاه اي صنع وقدره قوله تعالى
فقضين سبع سنوات في يومين ومنه القضاء والقدر واستقصي فلان اي صير قاضيا وقضاه الايسر اي جعله قاضيا واقضى وتقضى سري شد وقضى دينه وقضاه
بمعنى وقضوا بينهم مناي بالتشديد اي القدر وقضى اللبانه ايضا بالتشديد وقضاه بالتخفيف بمعنى قضاء بالتشديد والمزهره حكم وتقضى الباري اي القضا واصلة نقض فلما
كثرت الضادات ابدلت من احد لهن ياء قضيه بالكسبي وموضع قضات قضين ج قطاها قطا بالقصر سنك خواتمها قطا اي واليها جاي نشستن رد ليدن از
ستور قطوات قطيا شج وفي المثل ليس قطا مثل قطي اي ليس الاكابر كالا صاغر رياض القطا موضع قضا كام مزدك نهادن از نشا اطاع ف اض قطا في مشيته
واقطو لم معنى فهو قطوان بالتحريك قطوطي على فاعل قطوان بالتحريك موضع يكون كساء قطواني فقحوا بها قحاء بركون نشستن سكا وقهني عن
الاقضاء في الصلوه وهو ان يضع اليدين على عقبيه بين السجدة تن على تفسير الفقهاء وفي اللغة هو ان يصيق اليديه بالارض ويضرب ساقيه ويتساقط الى ظهره
وفي الحديث انه عليه السلام اكل مقصيا ففوقه جستن كس براده جمع ف اض يقال منه قما الفحل مثل قاع وقما النظم ايضا قما زن بارك ساق قفوه وچوب بکره دو
که محور روي باشد قفا بالقصر ليس سرنديک ونيث قفي ج على فاعل مثل عصا وعصى اقضاء ايضا على القفا واقفيه ايضا على غير قاس لانه جمع الحمد وشدل
سما واسميته قفي برفقازدن واز قفا بریدن کلوی کوسين اعج ف اك يقال شاه قفيه اي ندوخته من قفا باذاعن ابی زبیر وقال غيره قفيه بالنون
الرائدة تعفيه دري ورسا دن يقال قفيت على اثره فلان اي اتبعته اياه قوله تعالى ثم قفينا على آثارهم برسلنا ومنه الكلام المقفي وتسميت قواني
المشركان بمجتبى شيخ اشراف بعض وجوه القواني نام شاعري وهو ابن معاوية بن عتبة والقافية القفا ايضا وفي الحديث يقف الشيطان على قافية راس احد ثم عقد
قفوه ربي نقض قفوا بالضم مثل اعج ف اض كرو شمام داو ن فحش ودي صريح وفي الحديث لا اله الا القفو البين وجماري تباه انداخت کسی او الا سم القفوة بالكسر ولوا له

اذا طوقت ولم يبق منها شيء البتة وفلان كافي الراوي عظيم الراوي كفو + كفو في الرجل اذا بالغ في صفة نفسه من غير عمل متعجب ايضا كفو + كفو
 نام شاعري كفو + كفو به باضم ز من سخت يقال ثبت كفوته وجمعا كفو واكدي الحاخراي بلغ الكدية فلا يمكنه ان يحفر ويقال حفر فاكدي اذا بلغ اس
 الصلب كفو ودرنگ بر آمدن ثبات زمين يقال كدت الارض تكد وضمي كاوية كدي نوعي از بسياري سبب بچه و تباه شدن معدة شتر بچه از ناگوار دو كند شدن
 ناخر انگشتان از كندن زمين (صح ك است) اكدار كم خير شدن ومنه قوله تعالى واعطى قليلا واكدي ابي قطع القليل واكديت الرجل عن الشيء ابي و دته عنه
 كفو + كفو چنين يقال فعلت كذا وكذا وچنين و بهو كناية عن العد وفتن صب با بعد اعلی التمينه يقال لي عنده كذا و در بها كما تقول عندي عشرة و در بها
 كرا + كري خواب درج ك است ۲۲ فهو كبره هي كرية وهو كريان ايضا كري كندن جوي (صح ك است) ۲۲ كرو و بر آوردن چاه و دوست انداختن
 اسب در رفتن و نوعي از خردمان رفتن زن و امراة كروا راي دقيقة الساقين كوي با ختن (صح ك است) ۲۲ كوة بالضم كوي و اصلها كوة و كرين بالضم
 و الكسرة كراتج كرا تاخير كردن يقال منه كريت العشاء اي اخرته و در از كشيدن سخن يقال كرينا اخذيف الليلة اي اطلناه و افزون و كم شدن و بهو
 من الاضداد و بكارايه وادون سطور و خانه را اكتر ايد بكارايه گرفتن استكرا بكارايه مثله كراير بالكر و المد مز و بزدادون سطور و جزآن مكاراة مثله فهو مكار و هم
 مكارون و ذميت الى المكارين و لا تغفل المكارين بالتشديد و في الاضافة الى نفسك قلت مكارتي مفتوحة الياء مرشدة و بهو لام مكارتي شققت نون
 اجمع للاضافة و قلت الواو ياء و فحيت ياوك و ادخت و بدان مكار ياي بفتح ياك كذا كقول في قاضي و راجي و نحوها كرتي خرينده و بكارايه و بكارايه
 گيرنده كرية گياهي و درخت ريگ نكيري شتر نرم آهسته رفتار كراير بالمد و الفتح موصفي كردان بفتحين طائري و يقال له ابحار ي و آنرا جوبينه و شوانه
 گویند كرتي تردی و يقال له اذا صيد اطرف كرتي ان النعام في القرى كراوينج كردان بالكر ايضا ج على غير قياس كسو + كسوة بالكر و بضم جابه و پوشيدني
 (صح ك است) كسي بالضم ج و كسوة ثوبا كسوه فاكسي كساب بالكر و المد كسيه ج و اصله كسا و جارت الواو بعد الالف فحزت و كسيت بالكارا بليسته و الكا
 بمعنى المكسوة كشي + كشييه بالضم يه و سمار كشي بالضم ج كطو + كطا حمة كيلواي كثر و اكثر و حطا و بطا كذا كشي + كشييه كارتزاري كردن (صح ك است)
 ك ۲۲ يقال كفاه معقته و پس آمدن چيزي كفاك اشي كلفار بسنده كردن كفاه كفايت خواستن يقال شكفتيه كفاهيه مكافاة پاداش كردن و يقال رجوت
 مكافاة كذا اي كفائتك و بهو كات و كفي مثل سالم و سليم و ندر جل كافيك من جل و رجوان كافيك من جلين و رجال كافيك من رجال و كفيك تسكين الفار
 اي حبيك كفيته بالضم و كرا راز قوت كفي ج كالا + كليله بالضم كره كوة لغت فيه كليات و كليج و پشيزه كه بر توشه دان و جزآن و درند كليات من القوس و ندي
 نرديك قفله اي از و طوت و بها عن بين النصل و شاله اينما كليله السحاب فرد و دي كليج يقال بنجوت كلاه كلي بر كره زدن اكلام بر كره سيدن يقال كليله
 فاكلي اذا صبت كليله كلب بكي بكي كذا و تير بگياه و دي سرون زده باشد يقال جابر فلان بفتح جمر الكلي اي همانا زيل كلاب بالكر و دو و بهو تا كيدا شنين نظير كل
 في المجموع و بهو اسم مفرد و خي شني و قال الفراء بوشني و بهو اخو من كل تخفت اللام و زيرت الالف للتثنية و كذلك كلاتا الموت و خلا على مظهر فتقول جابري
 و جابري كلاتا الرجلين و كلاتا المرأتين و مررت بكلا الرجلين و كلاتا المرأتين بالالف في الاحوال التثنية و اذا انفصلت قلت الالف
 ياء في الجواز الصب و بقا في الرفع على ما تقول جابري كلاتا المرأتين و مررت بكلا الرجلين و كلاتا المرأتين بالالف في الاحوال التثنية و اذا انفصلت قلت الالف
 كل و كلاتا و كلاتان و اسج بقول الشاعر شمر في كلات رجلها ساجي واحدة + كلاتا هما مقرونه بزانة + اراد في احدى رجلها قافرة و هذا القول ضعيف
 عند البصريين لانه لو كان معني لوجب ان تعقب الالف في المصعب الجابري مع المظهر و لان معني كلاتا معني كل لان كلاتا لا احاطة و كلاتا يدل على شئ مخصوص به الشاعر
 حذف الالف للضرورة و قدر انما زاندة و ما يكون ضرورة لا يكره حجة ثبوت انه اسم مفرد و لمعنا الالف و وضع ليدل على التثنية كقولك نحن اسم مفرد يدل على الاثنين معصدا
 و يدل على ذلك قول جرير شمر كلاتا اي انا و هم صدي + وان لم تأت بها الا لاما فان قيل لم صار كلاتا الياء في الجابري و المصعب و زيرت الالف مع المظهر كما
 زيرت في الرفع مع المصعب قيل له فان من حقا ان تكون بالالف على كل حال مثل عصا و حيا الانا لما كانت لا تنفك عن الاضافة شيعة بجلي و لذي للزومها الالف
 فثبتت الياء مع المصعب الجابري لان في الرفع الالف منصوبة او مجزوة و لا تستعمل مرفوعة فثبتت كلاتا في الرفع على اصلها مع المصعب لانها لم تشبه بجلي في هذه الحالة و بالالف
 كلاتا التي في التانيث فان سبب بيقول هي التانيث و الا يدل من الالف و هو اصل كلاتا و انما ايدلت تاء لان التاء علم التانيث و هذا الالف قد
 مقصور ياء مع المصعب فتخرج عن علم التانيث فصار سفي ابدال الواو تاء تاكيد للتانيث و قال ابو عمرو و الجرجي التاء ملحوظة و الالف لام الفصل و تقييد

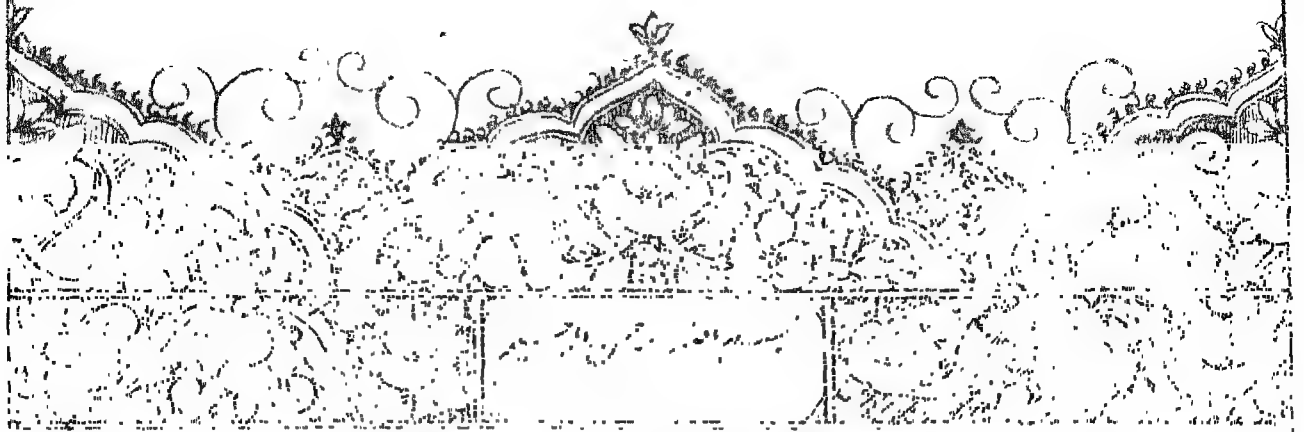
اكل خبز اسيدو الذي كدي نزلت في كدن قوله تعالى والفياسية الذي لا يرب القصاد بالفضة كاتصال على لذي + الذي كدي ان مردك
 وهو اسمهم كدي ومعنى معرفته ولا يتم الا بالصفة واحدة كدي اوجل عليه السلام ولا تنزع عن منه للتشكيك فيه اربع لغات الذي والذبلاب والذبلون
 الآخر والذي تشديد الياء وفي ثنيته ثلث لغات الذان مشدد النون ومخففا والذان في جميعا الغتان الذين بالنون في الرفع والضم والجر
 النون كلفظ الواحد قال الشاعر شعروان الذي حانت بطلع وما توهمهم القوم كل القوم يام حاله يعني الذين ومنهم من يقول في الرفع الذون وزعمهم
 ان اصله ذال انك تقول ما ذار آيت لبني ما الذي رايت وهذا بعيد لان الكنية ثلاثية وتضعيف الذي الذي يفتح الذال وتشديد الياء والذيان والذون +
 اطلق + لظافة بيشاني و دائرة اللظافة كروش موسى كبر بيشاني اسبب جزآن باشدوكراني يقال النقي بلطانة اي بثقله لظافة لظافة بالضم فيها نوعي از شر سكي
 لظفي + لظفي از باره آتش ونام دورخ التظت النار وتظت النار زبانه زو عجا + كتحوي تير شهوت يقال رجل كغو وكابله كغو اي حريصة كغو قوي
 از عرب وكغو كجوع حذرة ويقال للغار كالك وعامله بان يفتش كغو ايضا سياهي سرستان ويسمى ذوكغو وهو قيل من اقبال حمير ويقال باها
 لا نجي قرواي باها من كجوع كغما معناه باها احد ويقال خرجنا نتلعي اي نأخذ اللغاة وهو اول بنت خرج واصلة تنتفع ابدلت من احدى العينات ياء
 والعت الارض اخر جيت اللعاع ولغتي العسل اي تعقد لغعا + لغوي يهوده كغفن (مع فاضل) لاغية مثله وقوله تعالى لا تسمع فيها لاغية اي كلمة ذات
 لغو وهو مثل اللبن ونامر واللغوي الايمان ما لا يبعد على القلب قوله تعالى لا يؤاخذكم الله باللغو في ايمانكم وهو قولك بلي والله ولا والله وانچه وحساب
 نبيد از شر سكي كدرويت داوه شود بسبب خوارت خردوي ومانك كرون سگ (مع فاضل) لغوي مثله كك اف (مع فاضل) واذا كرون ولغوي به اي ليج
 ولغوي بالشراب اي اكثر منه الغار باطل كرون واز شمار كغدن لغت بالضم فوج مخزن واصلا لغوي ولغوي والغار عوض جميعا لغوي ولغات وقال بعضهم سمعت
 لغاتهم بالنصب تشبيها بالنار التي توقفت عليها بالاماء لغوي بالتحريك منسوب لغوي + لغا + بالفتح والمد جيزي انك نخسب يقال رضي من الوفا باللفظ
 اي من حقه الوافي بالقليل لقاء حقه اي تجسه الغار يا قنن الفية وتجدة وتلا فية اي تراكه لغا + لغا + بالضم والمد لغوي بالضم والقصر لغوي بالشد يد لغيان
 بالضم والكسر يد كرون (مع ك اف) لغيان بكيار ولا تغل لغارة فانها مولدة وليست من كلام العرب الغار كغدن يقال الغة من يدك الق بين يدك لغيت
 اية المودة والمودة والقيت عليه القية كقولك حججة كل ذلك يقال التقاء تلاقى ديدار كرون لغية اسم فيه تعلق بيش آدين استقار بر قفا تفتق وقوله تعالى
 اذ تعلقون به فتمسكتم اي ياخذ بعض من بعض تعلقا سوي وبربر يودا كرون لغوي فانها لغة القاصح شق لغوي تعلقا بيش آدين استقار بر قفا تفتق وقوله تعالى
 لغوي الرجل فلو تعلقوا به لولا تعلقه سبك بالغير منه وحقاب ماده وكبر اللام مثله لكي + لكي حريص شدن (مع ك اف) ويقال كليت بفلان اي لازمته
 لغوي + لغوي سياهي وام لمب بومن حسن الملاحظة (مع ك اف) وهو المي وهي ليار نل المي كليف اسود شجر المي الطلال من الخضرة والتمني لونه مثل
 الفتح ورميما يمزولمة الرجل بالضم ترمي وتكلمه يعني يمزاد ومانند مرد والماء عوض وفي الحديث ليتزوج الرجل لثته وكره يار ان از سه تاده لغوي + لكي
 ما قنن من وجزآن (مع فاضل) يقال لويت احبل اي قتلته وتلوي رأسه والوي رأسه اي مال واعرض قوله تعالى وان تلوا او تعرضوا قال ابن عباس
 رضي الله عنهما هو القاضي يكون ليه واعراضه لاحد كخمين على الآخر وقد قرئ بواو واحدة مقبولة اللام من ولبت قال مجاهدان تلو المشاهدة فتيقنوا او
 تعرضوا عنها فتركونها وتوث الناقه ذنبها والوت بذنبها اذا حركتها وذنب الولي الناقه كي ليمان بالفتح خيما وام ناكراردن ودار دار كرون لويت
 اعناق الرجال في الخصومة شدد للكثرة والمبالغة قال الله تعالى كواثر وسهم والتوي وتلوي بمعنى عرض + وكويته عليه اي اشرته عليه ولوي عليه
 عطف ولوي الرجل بالكسر والعصر منقطعه والوي القوم اي صاروا الى لوي الرجل ويقال الويتم فانزلوا وبها كويان واتبع الوية لمار بالمد وكسر م اي
 الية التي لا يسكنها الا صاحب الجيش المي تيج وعلم ياي عرو لوي بالفتح والقصر يمشي شك ويقال من لوي بطنه بالكسر لوي على فعل كياه يرمده وقد لوي القبل
 اي قبل لويته سلعها من ناهه يمشي كسي والتوت المرأة لوية الوي يفتي اي ذهب به والوي بثوبه اذا لمع واشار والوت به عنقا من عنق بهبت به الوي من رتعا كوشك فته
 وذنب الوي معطوف خلقه مثل ذنب العنزة والملاقن جميع الذي من غير لفظه يعني الذين واللائين في انصب ببحر والار بلانون والاي همه مردان وزنان
 ميستويان فيما واللابلا ياء ولا يمز كذلك لكن هذه النساء خاضعة لهما + لهما كام لوي تيج لوات لبيت مفتحتين فيما ايضا ج لغوة بالضم خورش
 مستوي يعني كسشت از جوب يقال منه لبيت في الرجي لوي تيج وعلا ويقال انله طار الله اي جواد سيطر الكثير لوي لبيان بالضم فيها

واما قوله تعالى والذبلاب والذبلون
 والذبلون والذبلاب
 والذبلون والذبلاب
 والذبلون والذبلاب

مرداناً ترمیزه ستودن تعدد عتی با زیاده و متنازیا ای فاعل جیداً منقاداً منوراً گریه با گند و لرزیدن (معنی فاضح) المعنی فی الادیم نرمی و رانبان قد متنی
 تمغیا المعنی فی الانسان ان تقول فيه ليس فيه انا ز لا اوجاد و الماغية المربة و نغيت كسيت نغيت یعنی سخن واضح فتم مقیست اسنانی مقیست
 و متقی الطست مقیا و انتمه متقینك اكساى منه ما قد كوشه چشم معنی تیز کردن كار و (معنی اك) اجمار و امتبار مثله تمغی آبی ست مرخی عین ادیم
 یستهمون فی الهم ای یخزون الصفوف فی احوال فاعل یقدر علیهم **فصل النون نای** و در شدن یقال نایته و نایت عنة ای بعثه
 (جمع یفصحها) و نایته فانتا ای ای بعدته ففوتنا فی ای تباعد من نای موضع دور نوی باضم چو چو گرد اگر خراگاه فنتای ایضا مثله نوتی علی قول ج
 نئی کذک انار ایضا ج و بتقدیم الهزة ایضا علی القلب ناز مثل آبار و آبار یقال منه نایت نوتیا و انتایت نوتیا یعنی نوتی بطبع الهزة لغته فی نوتی و یقال
 ان نوتیک ای الصلوة اذا وقعت علیه و قلت نه مثال رزیدا و اذا وقعت علیه قلت نه زیدا و یقال ایضا ان نوتیك مثال انغ نغینك شیو + نوتو
 نوتو آرام نایافتن و دور شدن از جانی (معنی فاضح) یقال نایعنی و انیسته انا و فحتم عن نفسی و موافق نا آمدن جای کسی را یقال نایابه پسند
 و الفرائش ای لم یوافقه و با رجستن تیغ از رخساره و کار کردن آن یقال نایا السیف اذا لم یصل فی الضربة و نایا بصری مر الشیء نایته کمان که از ده دروا
 و در باشد نبوة نایا و در آمدن و بلند شدن و زمین بلند نبی پیغامبر و ساع ان یکون ما خذوا منه غیر هموز و هو فعل معنی مشغول ای انه مشغول علی الخلق
 کله تصغیره فنی انیاء ج نایب شسته فنی ج مثل غازی و غزی شیو + نوتی کشتی بان نواتی ج شیو + نشتا بالقصر خبر نشتا فاش کردن خبر لرع و
 صرح و نشتا الشیء ای تذکره شیو + نجام بالمد و نجاة رسن (معنی فاضح) یقال الصدق نجاة النجاة بنجیة ربانیدن و قری بها قوله تعالى
 فالیوم تنجیک بیدک المعنی لا تفعل بل تنجک فاضم قوله لا تفعل و قال بعضهم تنجیک ای نوتک علی نجوة من الارض فظنک لانه قال بیدک لم یقل
 برو حک نجاة بالمد ایضا شافتن و در کردن شدن نایته نجاة ناقته زرو بغیر نجایا استنجی ای اسرع و فی الحدیث اذا سافر تم فی الجدة و نه فاستنجوا بنجاة
 قومی از عرب ناجی منسوب بوی یخوت یار و یار و نجوت فلانا اذا استنکته نجو سرگین و ده و هر چه از شکم بر و ن آید و ناجی ای احدث و یقال شرب ابر
 فحما نجاه ای ما قامه و نجایا فاعل نجو نفسه ای خرج نجو ایضا ابری که باران از وی رفته باشد نجایا بالکسر و الممدج و بریدن و رخت را یقال نجوت غصون
 الشجرة ای قطعها و راز و راز گفتن با هم یقال نجوت نجو ای سار رته نجایا بالقصر پوست و پوست باز کردن یقال نجوت جلده و انجیته ای سلخته یقال
 انجوتها نجایا بجلد اصوات النجا الی الجدل لان العرب تضيف الشیء الی نفسه اذا اختلف اللفظان کقولهم حق البقیق جوبهای بودج و فلان فی ارض نجایا تنجی
 من شجرة العقیق و القصی انجاء بریدن فرمودن درخت را و بریدن یقال انجی غصنا ای قطع لی و بازگشتن ابر نجاة شلخ و درخت نجایا نجوة نجاة زمین
 و جای بلند نجیته انیا شستن زمین را و بلند کردن آن نجوایا مثال غلوا بازیدن و یقال بیتی و بینه نجاة من الارض ای صحت استنجاء بایدن موضع نجو
 شستن آن و استنجی الوتر ای تذ القوس رطب برچیدن و بریدن درخت از بیج و استنجی الناس فی کل جمعة اذا اصابوا الرطب منا جاة باهم راز گفتن
 انجاء کذک و فی الحدیث ما انجیته و لکن انجاء ای ان اشد امر فی ان انا جیه و انجی القوم و نجاوا ای تساروا و اعجیته ایضا و اخصصته ببناء جاک
 و الاسم النجوى و قوله تعالى و اذ هم نجوى فنجاههم هم النجوى و انما النجوى فعلهم کما تقول قوم رضی انما الرضی ففعلهم نجی علی فعلیل هم از انجیته ج قال لا تخش
 قد یکون النجی جاعة مثل الصیدین قال الله تعالى خلصوا نجیاً و قال الفراء و قد یکون النجی و النجوى اسما و مصداقاً نجایا + شخو سوسی و راه انجاء نجوتج و آنگ
 کردن (معنی فاضح و یفصحها) یقال نجوت نجوک ای قصدت قصدک و برگردانیدن یقال نجوت بصری الیه ای صرفت و احوال سخن عریقال احسن
 نجوک فی الکلام شیو نجو قومی از عرب نایب عنة بصری ای عدلته و انجی فی سیره ای اعتمد علی الجانب الایسر و الانجاء مثله بذا هو الاصل ثم صار الانجاء
 الاعتماد و المیل کل وجه انجیته فلان ای عرضت له و انجیت علی حلقه السکین ای عرضت و نجیته عن موضعه تنجیته فلفظی نجی بالکسر مشکک روغن انجاء
 ج و فی المثل اشغل من ذات النعیمین یقال هی امراة من تیمم اللذین ثعلبه تبع لهن فی الجاهلیة فجارت بنحیین من سمن فانا ما رجل من انصار اسمه نوات بن حیر
 فسا و ما فعلت نجیاً ملو افعال اسکیه حتی انظر الی غیره ثم حل آخر و قال لما اسکیه فلما شغل بیها سا و ما قفصی انهما ما اراد و هر ب ثم سلم الانصار سے
 و شمد برافقال له رسول الله صلعم یا خوات کیف کان شرا و ک و تبسم رسول الله صلعم فقال یا رسول الله صلعم قد رزق الله خیرا و اعوذ بالله من الخور
 بعد الکور اهل المنجاة بیگانگان منجاة راه آب کشن نایته کرانه نوا حی ج شخو + شخوة ناز و کبر یقال انتجی علینا ای افتخر و تعظم ندانند بالکسر

و النجاء
 المعنی یطهر
 السطة و فلان
 الی مرکان

و پر کنند متوجه چراگاه (مع ف اک) هوای الابل ضوا الحای یعنی کم شدگان در چراگاه همیان با کسرم سرب و نام مروی و بعضی اینها هم چنان
 مثال نم گویند کما یتسمناه شیخ و صله منو یقال ذهابک و بنوک ای شیک و دها منوان و کجمع بنون برجا و شدانی اشکر کما شد دعا آوادی الحمد ش
 من قمری لغز الجا لیه فاعضوه بن ابیه و لا تکنوا فی اشل من بطل بن ابیه یطوق به ای یقوی باخته و یقال بنه لایونش و هنت بکون النون
 و التصفیر بنیه منیه ایضا ابدلت الیاء الثانیة بالها و کجمع هئات و هنوات علی الاصل و یقال فی فلان هئات ای فصلات شر و لایقال یک
 فی الخیر و یقال ذهابک و مررت بهنیک و قدر منی الخ و فی الذاریا بن قبل یا هنان اقبلا و یا هنون اقبلا و لک ان تدخل فیها
 لیسان الحکره نقول یا نه کما نقول له و الیه و سلطانیة و قد تشیع النون منه نقول یا نه اقبلا و یزده اللفظة تختص بالبناء و هجاء مضموته و یا نه اقبلا
 اقبلا و یا هنون اقبلا و حرکتها من حرکتها لکن کذا و ده الاغشش نقول فی الاضافه یا نهی اقبل یا نهی اقبلا و یا نهی اقبلا و لا کره یا نهی
 اقبل بکسین النون کما نقول خت ربث یا نهان اقبلا و یا نهان اقبل یا نهان اقبلا و یا نهان اقبل یا نهان اقبلا و یا نهان اقبلا و یا نهان اقبلا
 عن غلت هو و هو امیان امان و زمین هو یتج و خالی قوله کذا و قد تم هو ای خالیة نقول فی ما هو ی بالقصر خهست ابراج و فی الاضافه
 الی نفسک قلت هو ای و ذیل نقول هو ی کفخی و عصبی و هذا هو ای الی ای اصحابی و در دست و شستن (مع ک ان) هو ی فرد و اتحاد و کجا
 (مع ف اک) و در گذشتن هو ی و انخوی معنی و دهان کشادن و جرح و دها هو ای الیه بیده لیا خذه و دها هویت به ای اومات به و دها هویت به ای
 یعنی فرد و در دست شیر را بروی هوه بالضم مغاکه اوتیه علی افعوله مثلما موهوی موهواة بالفتح مغاکه میان دو کوه و مانند آن و تهاوی القوم فی الحوض
 اذا سقط بعضهم فی اثر بعضهم الیه و ده اللاتبة و شده السیر و معنی هو ی من الیل ای نزع منه یعنی پاره از شب است و ده الشیطان ای استهامه یعنی سرگشته
 کردش قوله تعالی کالذی استهوته الشیاطین فی الارض حیران هو هاده بالمد اعمق و یقال ادری ای یحیی بن جوی ای اتی خلق هو و یقال لمن لا یث
 و لا یعرف اوه بیان بن بیان با ویه و یخ و ی معرفته بلا الف و لام تره تعالی نامه نادیه ای مستقره النار و مغاکه و یقال هوت اسم ای غلت معنی
 باریه ای شاکله هو ای سخن طبل لغز و یقال حق مالی ای عجا مالی و یا ی ای عجا و ضمیمه متوجه از باب مالی شکسته با ای غشید و تصریفه
 کتصریف عاطی هتیمان بفتحه شتران رنیه و حیحی بالفتح شکست شدن (مع ک ان) یقال حیحی البیت و حیحی عین البعیر غارت هز انست
 (مع ف اض) و ابو هزوان البلی من شایته شام بن عبد الملک ایشا و دهان سرگشته هاشاه با هم لاغ کردند و دهان سال شدن
 (مع ف اض) و الامعاء الاشاء هاهاه پشت از شکست هاضاه استحققت تخف باهضا و دهان سرگشته هاشاه با هم لاغ کردند و دهان سال شدن
 انداختن (مع ف اض) و هاکه دی اصراع او ضرب اشدید یا عجمه زن خود را هتقا بیوره گفت (مع ف اض) و هتقا غلامی بهان ابیهی
 و هتقا قلبه هتقی یعنی تبا کرد (مع ف اض) و هتقی شکله هتقا و سرگشتگان هتقا که استصغر عقله هتقا و دهان سرگشته هاشاه با هم لاغ کردند و دهان سال شدن
 و دهی بیان بکسین مثلما هم و قد یضرفان ای حیث لایدری هتقا و دهان سرگشته هاشاه با هم لاغ کردند و دهان سال شدن
 دست هتقا یدری بکون الرسلان جمعا اید علی افعول یدری علی فخران هتقا فعل مثل فکس فکس فکس علی فعل لانی حروف معدوده شکران
 و از من جیل و احسن و احسن و قد حبت ید فی الشکر علی آباء و تمهید بر تیره و بعض العرب اقول لایدری مثل حادید بیان شکران و دهان سرگشته هاشاه با هم لاغ کردند و دهان سال شدن
 و اید ای قواه وانی بریان ای طاقه قوله تعالی و هم انبیا با یدر و تواتر حتی یطوا الخ و یمن یزای عن کوه و تسلط و یقال عن نقد لانیسیر نمشت نیکوئی کجمع
 علی یدری و یدری بالضم و لک مثل عصبی و علی ایدیا یقال یدری فلان من یدره ای هتقی یدره و یسبت هو و علی علیه کما یقال تربت یدله و یدری لک لایسبت
 یدره و یدری ایدیت عده یدره ای هتقی یدره و یسبت هو و علی علیه کما یقال تربت یدله و یدری لک لایسبت
 و ده جلی الیابا و یدیه ای هتقی یدیه و یسبت هو و علی علیه کما یقال تربت یدله و یدری لک لایسبت
 یعنی شمشیر و یسبت هو و علی علیه کما یقال تربت یدله و یدری لک لایسبت
 و یقال سقطنی یدیه و یسبت هو و علی علیه کما یقال تربت یدله و یدری لک لایسبت
 و یقال لانیسبت یدیه و یسبت هو و علی علیه کما یقال تربت یدله و یدری لک لایسبت

از حضرت رب العالمین سلام علی غیر خلق محمد و آل محمد و صحابه و ائمه است پس این معانی است پس بدین معانی است
که در کتاب صراح ترجمه صحاح واقع است و حکیم عبدالعزیز خان مرحوم معانی آنرا بفارسی تعلیم و هندی بعلامت رقوم هندی از بر خط
عرضی بیانین بر صفحه نگاشته و اکثر جاها معنی رسم خط ذکر کرده اند چون بعضی آن احتیاج تصحیح بسیاری افتاد و نیز بخای رقوم
دستی رومی و اول نظر بر این لغات مذکوره ملاحظه و یکجا نموده بطریق فرنگی بترتیب ابواب در قنایت حرف اول و ثانی که قنایت الفاظ
مقتضی همین بود مرتب و بجز قراح و در فرنگ صراح مسمی نمود و اکثر جا معانی آنرا از بر بیان قاطع و شمس و کشف و بحر و جواب و غیره
تحقیق نموده تفسیر داده شد و بعضی مقام تصرف را جا نزد شسته بحال خودش در گذشته اگر چه پائیدار آن ازین کتاب بایافته نشد و چو کسی نعم الوکیل

باب الالف

الف آب و کف آب هندی پانی کا پچین الف جامه بر وزن کار نامه جام آنخوری و ظرف آب را گویند الف خور و خور
و کتا و جله و امثال آن باشد که مردمان و جانوران از آن جاب آب بردارند و خوردند هندی گھاٹ الف خیر سیل و طغیان آب و صد خبر
هندی جوار الف کاهمه نام خورشیدی است که از پوزینه و شیر و بازیر و غیره بزرگ یک مختلفه ترتیب دهند الف کند زمینی را گویند که
آب آنرا کمند باشد و چاکها و جها در آن افکنده آتش کاه و چوبی که بدان آتش را بر هم زنند و آخریان بسکون ثالث و کسرت
اسباب و متاع و کالا را گویند الف خور بضم ثا لث و سکون و او معدوله جای علف خوردن و آب را بود عربی معلف الف و هاله
آشبی باشد مانند کاهچی یعنی حلوا سی روانی که از آرد پزند و بیشتر مردم در ویش خوردند عربی سنجینه گویند الف رنج بندگاه ساحه عربی مرفق
هندی کنی الف رومع بادی را گویند که از گله یا صد ابر آید هندی دگا الف زون بر وزن آمدن خلایدن سوزن و امثال آن
الف ترخ بر وزن و معنی آرزو که ثولول باشد یعنی دانه سخت بی درد که بر اندام پدید آید هندی مسا الف شام آتش یعنی خوردنی تنگ
مثل حریره که توان آشامید الف غل کبیره ثالث یعنی آخال است و آن جایی باشد که در کوهساران بجهت خوابیدن گوسفندان سازند
الف گفت بفتح کاف فارسی و کسرت آن آنا رنج و محنت و آفت الف باج آلتی را گویند از آهن که بزرگواران زمین را بدان شیار کنند
الف میخ آمیختن و آمیزش و و چیر باشد با هم الف واک نیکی میان دریا هندی پاپو الف و کان بر وزن نافوان آوخته و آوین
را گویند الف مینه را نو کاسه زانو او رفرن بر وزن قلن نام علقی است که در پوست بدن آدمی بهم میرسد و آنرا او میگویند
ازین الف فتح نام غده است که هندی چینه گویند از زربنی قناب و لنگی و لنگ باشد اسپ در از خانه در از خانه صنعت
اسپی است که در از خلقت باشد اسپرگ با کاف فارسی گیاهی است که در آن چیز بزرگ کنند اسپ نمه بفتح نون
در سیم بر استخوان را گویند و آن پوششی است که در جنگ بر اسپ پوشانند الف تیخ بالکسر و بیای مجهول تیخ است نمند و
سگرون الف تیخ کردن یعنی بلند کردن کردن باشد اسکنه اسکنگ که افزاری است مردود و گران را افروشته نام حوالی است
که از آرد و روغن پزند الف الف بضم اول قاصد و یک را گویند الف کج بفتح اول و ثانی میوه است سحرانی یعنی کبیل ابیان و ابیان

باب پنجم در بیان گیاههای است آفتاب پرست باخه سنگ پشته هندی کچھوا بادرو بادروچ که ریحان کوهی است هندی باری
بادومره مژه مارست سیاه رنگ که آنرا از قفای سر افنی برمی آورند که گزندگی مار را نافع باشد و چون بر جانی که مارگزیده باشد
گذازند فی الحال بچسبد بار انبار یعنی سرگین حیوانات را گویند که بجهت قوت زراعت زمین کمزور ریزند باران گریز نپناه گاه
برهوان از باران و نجره باروان خوجین و جوال و هر طریقی که در آن چیزی کنند بار شکنی خوار بار یعنی خوراک اندک که قوت لایموت
باشد باره دیوار و حصار قلعه و شهر را گویند باز یار بزرگ و زراعت کننده و میر شکار صیاد و حامل بازار را گویند باز پنج بر وزن
باریج ریسمانی باشد که در ایام عید و جشن از جانی آویزند و زنان و دختران بر آن نشسته و دهوا آیند و روند یا شکونه بر وزن
و مننی و از گونه باغ مقدار کشتادگی هر دو دست با سینه را گویند و نیز قولاج یعنی جت برست رفتن است باشد با غره بسکون
ثالث گری را گویند که در اعضا به سبب آزار و درمندی عضو دیگر هم رسد با غنده بضم غین نقطه دار پنجه حلاجی کرده را
گویند که بجهت رشتن گلوله کرده باشد یا لار شته تیر خانه و آن چوب بزرگ را گویند که هر دو سر آن بر بالاسه دیوار عمارت
باشد و سر چوبهای دیگر را بر بالاسه آن گذازند یا لشچیه بالش خرد بام چشمه جنین یعنی پلک چشم هندی پو یا یا حجه ز بار و اما
در کتب موجوده یافته نشد و در منتهی الارباب معنی عدا به نهدان و ز بار نوشته و ظاهرا با حجه گنایه از بار بوده باشد بچشم کشنده چشم
آنکه چشم زخم رساند مردم و غیره را بر زره گاه و گاه و زراعت گویند و آن گادی است که زمین را بدان شیار کنند بر مہ متعقب
درود گری باشد که بدان چوب و تخته سوراخ کنند بر واره بر وزن مواره بالا خانه و حجره بالاسه حجره باشد بر خاله بالضم بجهت
را گویند و بزرگوسپند و گلی باشد بر زن بختین ماله بزرگ بران و آن چوبی با تخته است که زمین شیار کرده را بدان موار کنند یا سہ
گیاهی و فارسی آن بزبار است که بعضی پوست جوز را هم گفته اند یعنی جایتی بطمانه مرد دوست را زدار او باشد بچینی بفتح اول
و سکون کاف فارسی شرابی باشد که از برنج و ازرن و جو و امثال آن سازند بلا به بکسر اول بمعنی هرزه گوی و ناکار و فاسق و
بدکاره فحاش باشد و این لفظ را بر زنان بیشتر اطلاق کنند و بتفرع و چالپوسی سخن کردن را نیز گویند ملا یه بفتح اول تباه
و ناکاره را گویند و بکسر اول هم آمده است بلغده بفتح اول و ثالث بمعنی گنده و ضائع گردیده چه هرگاه گویند مرغ بقیه را
بلغده کرد مراد آن باشد که گنده و ضائع کرد و بجهت بر نیار و در بناینج بفتح اول بمعنی بناغ است که آن دوزن باشد که یک شود و از
هر کی مرد دیگری را بناج باشد و بعضی مردی را نیز گویند که دوزن داشته باشدین ستور کنا یه از سوراخ و برستورست بنه بختین
طناب بار یک را گویند بوستان افروز گلی است که آنرا تاج خروس گویند بسبب آنکه شباهتی بدان دارد بی اصل کنایه از شخصی که پیر آزد
و مادر کنیز دارد و پیر و بفتح رابع صحنی باشد مانند مصطلکی سبک و خشک و بوی تیزی دارد و میل باثانی مجهول اکتی باشد آهنی که باغبانان و مثال
ایشان زمین را بدان کنند و پارویی را نیز گویند که شتی بانان بجهت راندن غراب سازند و بیل کشتی هندی و اند بلینی کوه قلعه کوه را گویند
که از کوه بلند بر آمده باشد +

باب الباء الفارسی

پانجمه پاره دیوار بلند اما در کتب لغت موجود یافته نشد پاروم بضم و ال و سکون هم چرمی باشد که بر پس زمین اسپ بندند و نیز مردم اسپ اندازند یا رگین با کاف فارسی گوی را گویند که آب باسی کثیف و چرکین بدانجا رود یا اثر نامه معنی باج نامه است یعنی نامی که بر وجه پاروم دال باشد یا خنده بر وزن و معنی باخنده یا لونه یا لوانه و آن کتی است جلوانیان را مانند کفگیر که بسیار سوراخ دارد و در سخن و جلاب بدان صاف کنند پای دام نوعی از دام است و آن چنان باشد که سیخ های باریک از چوب بمقدار یک و نیم تراشند و بر سر هر یک داسی بندند و سر دیگر آنرا بر زمین فرو برند و صیاد در پناه گادی یا خری در آمده پیش رود و جانوران را رام داده بجانب دام آورده پای های ایشان در میان دام بندند و یا یکبار یا کار است و آن مودی باشد که چون تحصیل در بجای آید و زراعت و تخم حاصل کرده تحصیل دارد و دهن و کناس نیز گویند تیغ و تیغ نیز معنی گرداگردان و منقار مرغان هم باشد بتک بالضم خایسک و چکش آهنگری و زرگری عربی سطران هندی متحرکی چوچشک بضم تین طبیب و دارو فروش چوچشان جمع تیغ بفتح اول و سکون ثانی و جمیع پارسی معنی بخت که بخش و پهن باشد چوچشی یعنی پناوری آن پده بفتح تین نام درختی است که هرگز بار و میوه ندهد و پرکار را بضم زیرک و عیار پرنگ بکسر اول و فتح ثانی فروغ و برق شمشیر و تیغ جبهه دار را نیز گویند و یا فراخت و ترس و بیم و باک و غیره را باشد و نیز آن آلتی باشد که بدان آرد و شک و ادویه حاره را گرفته و امثال آن نیزند هندی چهلنی پشه بفتح زین است و بلند و کوه کتل را گویند و بضم اول برت ریزه که از شدت هوائی سرد مانند رزک از آسمان بریزد و پرنانی بکسر اول یعنی افسردگی و غمناکی و اندوگینی باشد و بفتح و بضم نیز آمده است بکسر اول هر آردی را گویند عموماً و آردی که گندم و جو و نخود را بریان کرده باشند خصوصاً و آنرا بعرابی سوخت خوانند و شتیک تصغیر است یعنی قصیه و کوتاه پیش بفتح موی گردن و کامل اسپ را گویند و طره که بر سر و ستار و گردان و نش و عرب آن است پشت خارستور آلتی است موضوع برای خاریدن پشت متحرک هندی کهره پشتقواره بضم مقداری از هر چیزی باشد که آنرا بر پشت توان برداشت پشتک بفتح تین شبنم و سکون ثانی سرکین آمو و گو سپند و بر و شتر و امثال آنرا گویند و شتیک بفتح اول با کاف فارسی مفتوح خبری باشد که آنرا پریشتم کنند و باین پشت ستور و تنگبار گذارند و پلان الاغ را نیز گفته اند و پلانک بفتح جنسی از فولاد جوهر دار باشد و شمشیر و جوهر شمشیر را نیز گویند پناخ بر وزن چراغ بیضه مانندی باشد از لیسان خام که در دوک سچیده شود هندی کوکری پنج پاک خرنجک هندی کینکدینگان با کسر که عرب آن فحان است طاس مس تدر سوراخ کرده باشد که آنرا در میان آب ایستاده گذارند و ساعات شبانه روزی را از آن معلوم کنند و چوچک برون کوچک یعنی پدر و پسر است پیراسته جلد و بون پوشش ره گذر صفه که در دو دیوار باشد و در شیب آن راه بود پیر پنجه پیر من خرد و طبعیه با ثانی مجهول معنی سیاه و سفید بهم آمیخته عربی ابوت پیشیاره با ثانی مجهول خرنج و طبقی را گویند که تقلاات دگل در آن کنند و مجلس آند و پیلور بفتح و او محقق پیلور شخصی که دار و داجاس عطاری و سوزن و ابزار شمر و دهره و امثال آن بخانه با گردان و فروشد و پیلیم با ثانی مجهول خورده ابریشم که گرم تنیده باشد و گرم ابریشم را نیز گویند

باب التاء

تاسمه صدای تنفس مردم فربه و فشردن گلو بسبب سیری یا مال و معنی اندوه و ملالت باشد تاناک تارحنی از حروت تجمی و ناک معنی خداوند و صاحب و سخن تاناک کنایه از سخن است که در آن بسیار تا گفته شود و تاه رنگی باشد که بر روی شمشیر و امثال آن نشیند تیغ تنفس ای موی برافراشتن ترف نوعی از کشاک که سیاه باشد و کشاک دفع تشک شده را گویند و ترنجیده بضم اول و ثانی در هم کشیده شده ترید بر وزن و معنی ترید که ریزه نان در شیر و دفع و غیره باشد و تاه طشت کلمی را گویند و قفسان معنی آفتاب و گرم قفسه بضم الم و بکین و بی آرام و بی قراری دل تلمسک بفتح اول و ثانی و سکون ثالث معنی تلمس است که تخم آتخوان آنگاه باشد و تلمس بفتح اول بر وزن عکله بزنی را گویند که سرگروه و پیش رو گله گو سپندان باشد و نیز را نیز گویند عام از بز کوهی و غیره کوهی

تنگ بفتح اول یعنی ته و پائین باشد قل بفتح اول شسته بلند و کوه پست هندی شیل تمام اندام فربه و پر گوشت مانند ز
بضم اول و سکون ثانی و فتح ثالث یعنی غرنده در مد که آواز مثل اسحاب برآید تنگ بفتح اول و سکون ثانی باکات فارسی
نوازی که برین سپ مضبوط کنند و دوالی که بدان بار بر پشت بار و از حکم سازند تواره بفتح اول کشیدن خانه و دیواری را گویند که بسته
و علف سازند قوجید بضم و فتح جیم سیاب قوسن بر وزن کون و کشتی و رام نشونده و سپ سرکش و جنده را گویند
قوتنی کردن سرکشی و حرونی کردن توک بضم بانی مجهول یکدسته موسی و پشم را گویند تیرک بر وزن زیرک بانهائی
که در یک جوشان بسبب بخت شدن گوشت یا در میان روغن جوشان بهم میرسد و بخاری که از پاره شدن آبله دیگر شده و
حلیم مانند آن می جود تیز کبکسر اول و سکون ثانی معروف صدای خرین که از پائین برآید و تیز دادن از دهن و بغل مراد از
بر آوردن آوازی مانند آن از آن تیغی پشت بلندی پشت چرتیغ یعنی بلند آمده است تیم بر وزن میم کاروان مراد از بزرگ

باب الحیم

جاش انبار غله پاک کرده در خرمن را گویند جواز بضم اول با وزن سنگین و چوبین را گویند هندی کهرل و اکھلی جوال بضم
اول ظرفی باشد از پشم بافته که چیز را در آن کنند جوبه بضم اول بانی مجهول جاتی را گویند در شهر که اسباب و امتعه و غله و بخر
از اطراف و جوانب از جهت فروختن آورند آنجا فروخته شود جوشن بر وزن کون سلاحی باشد غیر زره که حلقه و تنگه
آهن با هم باشد ججهان جنده +

باب الحیم الفارسی

چا و چاوان باگ و فریاد گمان مصدر آن چا ویدن یعنی فریاد کردن است چا ووش بر وزن پاوش نقیب لشکر
وقا غله چاک شریک سخاکی خرد و در تیر که در آن چربش باشد چپار بر وزن قطار پس که نقطه با و گلهای سیاه با غیر رنگ
خوش و بدن داشته باشد چپ واون کنایه از فریب دادن و دغا دادن چپه بفتح و ثانی میشود کسی را گویند که
کار با دست چپ کند چرتشت بضم ثالث و سکون رابع یعنی چرتخت و آن چرتخی و حوضی باشد که انگور در آن ریزند
و بمانند تاشیره آن برآید چزده بفتح اول و ثالث یعنی چزوره است که جزغاله باشد یعنی دنبه و پیله ریزه کرده بریان شده
چشمهای پرده مراد سوراخها و شکافهای پرده باشد چخر بضم ذوق و غوک هندی بزرگ چخر لاوه جخر واره یعنی
جل ذوق و جامه غوک و سبزی که بر آب جمع شود چک بفتح یعنی برات و وظیفه و موجب و بجان و حجت و مشور و قباله
خانه و باغ و امثال آن باشد و معرب آن حک است و آواز زخم تیغ و صدائی که از چیزی برآید همچو شکستن چوب و دنی و خوردن
چیزی بر چیزی چکا وک مرغی است بقدر کجشک چکینک بفتح مضی است که بول آدمی و حیوانات دیگر قطره قطره میچکد
و برنی تعلیل البول ندانند چمبر حلقه و قید و گرفتار بودن را نیز گویند و چمبر گردن حلقه گردن باشد چه چمبر مطلقاً محیط دایره را
گویند عام از چمبر و چمبر گردن اما معنی ترقوه پس کتب لغت مساعد آن نمی شود چوزه بر وزن کوزه بجه مایان و غیر
پزندگان چینه هر مرتبه از گل باشد که بر دیوار گذارند +

باب الحار

حرونی کردن تو سنی و سرکشی کردن هندی اژنا +

باب الخار

خات زغن را گویند که علیه ابر باشد خا ریشیت جافری است معروف که بر پشت مانند خار دارد هندی ساهی خاک
معروف و قبر و فرار را نیز گویند خامیازه یعنی هاب میازه است که میازه و دمان دره باشد یعنی باز کشادن دمان برای دفع

نخار نکین هندی جھانی خالیسک یک و پنچش زرگری و غیره باشد خنجر و کوب بر دوزن پرستک بهرام
گردانک باشد و غزال پار نیز گویند نیمه بفتحیه یعنی کلاه فشران باشد چچ بفتح اول سکون تانی درسم و آما سی را گویند که در
بهر رسد و در دکنند هر چند بماند بزرگ تر شود و نیز گویند که خنجرک بفتح نقطه و نشانی باشد و حال سفید را نیز گویند که در خنجر
خدرک بالضم شراره خرد آتش است چه خدره بر وزن مهره شراره آتش را گویند و کاف تصغیر است خدره و بفتحیه است آب
و بهن را گویند که از اثر مژه چتری بهم رسد خران گور خران چه گور یعنی دشت و صحراست خرمیده کسی را گویند که
خرالانج بکرایه دهد و نوعی از بازی هم هست خرمینه خر جین یعنی بار دان و جوال خرده گاه بندگاه سردست و پای اسپ
داشت و خرد امثال آن باشد که چدار بران نهند در لیسان بران بندند و جانی را نیز گویند از سینه شتر که در وقت خوابیدن بر زمین
نهد و آن مانند کف پای او شده باشد خرسنگ بفتح سنگ بزرگ نامواری نام تراشیده را گویند که در میان راه افتاده مانع
عبور آمد و شد مردم گردیده باشد خرک بفتحیه حجاب بامین النحرین یعنی برده که بامین هر دو بینی باشد خرگس گس بزرگ
را گویند مطلقاً و گس سبزم هست که چون برگوشت و زخم نشیند کرم در آن افتد خرمن کردن ماه باده پیدا کردن ماه چه
خرمن ماه کنایه از ناله است که بر دور ماه بهم میرسد خره بفتحیه پهلوی بچیده شده خریدار گیر نافقه یعنی خیری است که آنرا و حاجی
باشد و زود فروخته شود و نقیض آن را کاسه گویند خستن بفتح یعنی مجروح کردن و شدن است خش بالضم و در وزن و ماؤ
شهر هم باشد خشاوه بالکسر خشاره و آن پیراستن است که بریدن شاخهای زیادتی و دخت باشد خشک بالکسر پاره
مربع زیر بغل جامه و میان تنبان و شلوار را نیز گویند خشکاج کسی پوستش بر استخوان چسبیده باشد یعنی گوشت پیش
سخت و خشک باشد و از بوی عرق آید خشکنا می نامی گلور را گویند عربی حلقوم خشودن بضم اول یعنی پیراستن و شاخها
زیادتی و آنرا بریدن باشد خشوده اسم مفعول خشودن است خشتان نوعی از جبه و جامه روز جنگ باشد که آنرا فرا کنند
گویند خلمه چوب بفتح چوبی باشد که ملاحان بدان کشتی را اند خم چشم بالکسر حرکت چشم هندی چیر خنگ بالکسر اسپ
موی سفید را گویند و سبز خنگ اسپ سبز رنگ موی سفید خنور بفتح بر وزن تنوره آلات و ضروریات خانه و ظروف و اوانی و
کاسه و کوزه و خم و امثال آن باشد و بضم اول هم آمده است و با تشدید تانی هم درست است خوار بار بر وزن کارزار و خورک
اندک است که قوت لایوت باشد خورق بر وزن فروق مغرب خورنه است و آن عمارتی بود بسیار عالی که قهان بن منذر
بجست بهرام گور ساخته بود و خیک رقی یعنی پوست گوسپند که در دست کنده باشد و در آن آب فروغن و غیره نهند
آما لفظ خیک در کتب لغت موجود یافته نشد و آنچه یافته شد خلیک بالکسر با کاف فارسی شراب و آن خمار و خشک بزرگ
است هندیش کچال گویند *

باب الدال

داردار کردن کنایه از دیر پائیدن و ثبات داشتن و مدار کردن و بسیار ماندن و ارومی و یک شکسته یعنی خاکستر
مخلوط و سخن که بدان دیگر شکسته را بیا لایند و اس افزاری است که بدان غله درو کنند و عربی منجل هم خوانند هندی منجل
و رفش بکسر اول بفتح ثانی و سکون فارا افزاری است کفش و وزان و امثال ایشان را که بدان چرم یا سوراخ کنند و روا
بفتح اول یعنی سرشته و سر گردان و حیران باشد دروش بضم اول با و او و مروت مانع و نشان و روری به سخته دروا
دست آس آسیائی باشد که آنرا بدست گردانند و ستان بفتح اول و حیدله و تزویر و کلمات و بهره
دست بند خا دست بند لعل و درواید و امثال آن را گویند که زنان برشته کشند و بر دست بندند و آنرا دست بند
یعنی بقیه اثر خا در کتب لغت موجوده اثر آن یافته شد و دست قبضه آسیا که بدست گرفته آسیا بگردانند و سقیانه

بمعنی دستبسته که حلقه طلا و نقره و امثال آن باشد یعنی دست برنجن هندی گلگون و سوره بفتح اول بر وزن پروده چوبی باشد که بدان کلاه خمیر را پس کنند هندی بلین و فرک بمعنی فربه و گنده و سطر باشد و لوح بالضم جمع و لقا بالفتح بمعنی ناله و ندان شکسته از پیری و لکه بفتح تین و جالوری باشد که آنرا ناکم گویند و گربه صحرائی را هم گفته اند و مغز به بالضم بر وزن نمکده بخ و دم و استخوان بیان هم دیورات که بر روی عسیب گویند و مری در پی دم زدن هندی مانپنا و بنه بالضم بمعنی دم باشد و و کار و بر وزن گنار در معروف یعنی و کار و گریبان کا و مقراض که پیکان در زبان و دو کار و بر وزن گنار و مطلق مقراض را گویند و پیدبان بر وزن ریشمان مخفف دیده بان شخصی را گویند که بجای بلند مانند سر کوه و بالای تیر کشی نشیند و هر چه از دور بیند خبر دهد و پوزه بر وزن ریزه بمعنی دینه است که رنگ و لون سیاه باشد و سپ و استر و خری را نیز گویند که از کا کل تا دوش خط سیاهی کشیده شده باشد و یک اقرار و یک را گویند یعنی آنچه در و یک طعام بریزند از نخود و بادام و کشمش و فلفل و در اچنی و قرضل و زیره و مانند آن در تابل جمع آن توایل است و یک پایه بمعنی و یکدان و سه پایه آهنی باشد

باب الزمار

راسو جانوری است معروف که آنرا موش خرا گویند هندی نیول زافه گیاهی است مانند سیر برادر پیاز را و چه نوعی از آنکور رخیدین بر وزن رسیدن بمعنی نفس کشیدن باشد سبب پر و شدن و کشیدن بارگران و مشقت دیگر زحمت بالضم سخت و محکم ریش بالفتح مخفف ارش است و آن از آنج نامر انگشتان دست باشد و گز رشک بالکسر تخم شیش هندی نیکه رنگ و ارشدن شراب شراب رنگدار شرابی باشد که باندختن اندک آب در آن مانند گدما پیدا آید و رنگدار شدن شراب موصوف باین وصف شدن باشد که گوی بکسر اول و سکون ثانی و فتح ثالث بمعنی لته که منته و کرباس از هم رفته باشد زنده بفتح اول افزاری باشد که در و در گران چوب و تخته را بدان هموار کنند و نندیدین بر وزن خندیدن بمعنی تراشیدن رنگ بر وزن سنگ بزکوبی و گادوشی رود بالضم با و او مجهول نام سازی است معروف که توانند رود گانی رودگان که جمع روده باشد و بمعنی مفرد روده هم گفته اند و در کشش بالضم کاف و کسر شین اول کنایه از رود جنگ و جدال باشد و باروسی بمعنی مقابله و در و بر و است روین بالضم بر وزن سوزن گیاهی است که بدان جامه و ابریشم و امثال آن رنگ کنند و ریج بکسر اول فضله انسان و حیوانات دیگر که روان و آبکی باشد و لیختن کنایه از سخریه است

باب الزمار

زراک باکات فارسی گوهری است کانی که بهنگ مانند عرب آن نراج است هندی چنگری زرا و استاد بنا و گلکار را گویند زرا نده الکبد جگر گوشه کذافی سحر احوال نه بوده بر وزن نبوده گندنا اما در سحر احوال بمعنی سحر آه شیشه یعنی پودینه کوبی نوشته است زچه بفتح تین زنی را گویند که زانیده باشد و او را تا چهل روز زجه می توان گفت زرسا و کسر ثانی زرخالص تمام عیار را گویند که ریزه و کوچک باشد و براده زگرری را نیز گویند زرفین بالضم اول بر وزن خرچین حلقه باشد که بر چهار چوب در نصب کنند و زخمیر در را بران اندازند زخاره گادرس و از وزن و نان آنرا نیز گویند زخاک بالفتح شاخ و دخت آنکور زخوته بفتح اول که در به ریشمان خام که بر دوک پیچیده شود زفت بالضم خیل و مسک زفختی بالضم خیل مسکی زما و رود گوشت خفته و تره و خاکینه که بنوعی در نان پیچند و فی القاموس طعام من البیض و اللحم زمین کسک گوی خود بر زمین که پناه گاه مردم باشد از سران بر بر وزن خنجر چهار چوب باشد مانند زوبان و پایه که میان آنرا بر ریشمان یا نوار یا چرم بیاوند و از خاک و خشت و امثال آن پر کنند و دو کس برداشته از جانی بجائی برند و اله بالفتح کلاه آب خمیر کرده را گویند که بمقدار یک تنان ساخته باشند نه بکسر اول و سکون ثانی بمعنی پاداش نیکی و کلمه باشد که در محل

تقسیم گویند همچو آفرین و بارک الله و معنی خوب و خوش و زانیدن آدمی و حیوانات دیگر باشد و باین معنی بفتح اول هر کس است و به معنی نطفه و بچه و فرزندان گفته اند و زه چله گمان و ابریشم و روده و کمانه هر چیز را همچو زه که بیان و زه عوض و زه ستور است و معنی چیه آن و زه پیرامین یعنی گریبان پیرامین و بفتح اول معنی مکان جو شدن و بر آمدن آب زه باب بفتح اول تراویدن آب باشد از کمانه رودخانه و چشمه و تالاب و امثال آن زه کردن و ریش و جراحت روان شدن و ریم آن باشد زه میدان با کسر زانیدن و با بفتح افتادن و چکیدن *

باب الفارسی

ترنده بر وزن خنده کهنه و پاره و خرقه ترورک بفتح اول و سکین ثانی پرنده است سرخ رنگ به بزرگی گنجشک و بعضی گویند پرنده است که سرگردن او سرخ می باشد و او را سرخاب نامند *

باب اسپین

ساو و مضارع از ساویدن یعنی سودن و چیت شدن است سبک روح کنایه از مردم بی تکلف و خندان و سگفته و طریقت و بی کبر و عنا باشد سبوسه بفتح اول با و او مجهول خشکی باشد مانند سبوس که سبب یوست مزاج و در سر آدمی پیدای شود سپردن با کسر اول و ضم ثانی پایال کردن و شدن هم مهت سبسیا یکی بکسر اول بازگشتن و پس پا رفتن سبست بفتح اول و کسر ثانی و سکون ثالث گیاهی باشد بغایت نرم و اطلس که چار و او را خورون آن فر به سازد سبیش بضم ثانی با دوم پاری خردۀ سیاه که در سر آدمی باشد و سفید در جامه آدمی باشد سپیل بر وزن اجل هم شتر و ناخن پیل را گویند سپوختن بکسر اول با و او مجهول بر وزن فروختن یعنی چیزی را در چیزی بفعت و نقدی و زور و فرو بردن بر آوردن باشد این لغت از اهل هند است سبلی بضم اول و تحتانی مجهول کفک شراب و جز آن که بر روی خم شراب و سر که و مانند آن بسته شود ستان نخسته ستان بر وزن نشان بر پشت خوابیده ستان غفقه کذاک ستمیه بکسر اول بر وزن شکبه مردم درشت و قوی و بیکل و دیو را گویند و شخص سخن ناشناس و ستیهنده و ستیه کننده نیز باشد ستونه میخ آهنی و چوبی را گویند ستونه آسیا میخی که بر و آسیا و میخ گردد سقیم بکسر اول و ثانی و سکون تحتانی مجهول خون پرک و ریمی باشد که در جراحت جمع شود تا فشر تر نند بر نیاید سر بارشی بار و بسته کوچکی را گویند که بر بالای باز و بسته بزرگ بنند سر جوش بر وزن سر پوش شور بانی را گویند که در اول جوش از دیگ بر آید و یکا چش خورند سر خه و انهای سرخ که بر پاک بر آید سر خکان با لضم و انهما همچو عدس که از چشم بر آید از جنس طاعون است غالباً حاکم می باشد سر شک موا شبنم سر کار کارگاه و کارخانه جامه با فان سرون با بفتح شاخ گاو و گوسفند و امثال آن سر می قیفت سفال بضم معنی تخم است و پوست گردگان و بسته و بادام و امثال آنرا نیز گویند سفره آرد و چرمی که زیر آسیا وقت طحن اندازند تا آرد بران افتد سگالیدن بکسر اول اندیشیدن و فکر کردن و دشمنی و خصومت کردن و سخن بد گفتن باشد سگنجیدن بکسر اول و ثانی تراشیدن و گردیدن و بفتح ثانی هم آمده است سکو بکسر اول و ضم ثانی چیزی است چادر شاخه و میخ شاخه با ندام کف دست و دست هم دارد که در همانان نعل کوفته شده را بان بیاورند و مانند آنرا که جدا شود سگیز بیان با بفتح جبت و خیز کردن سگلایی سگلاب و آن بید تر باشد یعنی جوانی است بخوبی که هم در آب و هم در خشکی زندگانی تواند نمود و خصیه او را آتش بچکان گویند سله بر وزن غله نیلی را گویند که چیز را در آن گذارند سماروخ بر وزن معنی سماروخ است و آن ستنی باشد که در دیوار که جامه و میخی می زند و از پیرامین ختم سر که و امثال آن را دید مهندی چین چتر و کهنی سمج بضم اول و سکون ثانی و جبر جانی را گویند که در زیر زمین یا در کوه جبت در دیشان و فقیران یا در میدان کهنه و نقب و زبازان مایه گویند سنج با کسر اول و ثانی و در آنده سندان بر وزن دندان افزای باشد و س گران و در گران

دانهگران را مهندی نهانی سنگ خوار نام مرغی است کوچک و سیاه رنگ و کامل دارد که شکم بزرگ و بوی قطره نیز خوراندند + سنگ گانه بریده است کوچک سحر بالضم هنگامه و جوش و دهانی و دوسوی و بزم ایام عید باشد سحر بر وزن نو شیار جانوری است مانند اسونیکس از وسط تر باشد مهندی گوه سکونش یکسویون ریزگی فلذات را گویند که از دم سوبان بریزد +

باب الشین

شاشیدن بر وزن و معنی پاشیدن و بول کردن شامانچه بر وزن و معنی شامانچه که سینه بند زنان باشد مهندی انگلیا شانه ستور خا شانه معروف است و آن چیزی باشد که از چوب و غیره سازند اما شانه ستور خا آن شانه آهنی و غیره خاردار باشد که از آن ستور خا بخارند مهندی کهر بر شاندن بمعنی شانه کردن شتا لنگ یکسر اول و فتح لام استخوان بلند که در میان بندگاه پا و ساق واقع است و شتا لنگ که از آن بانی کنند کعب گویند و گاه باشد شیخ بالفتح چیز محکم شتا بالفتح فلیا را گویند که صابون پزان بکار برند مهندی سچی شخو لیدن بمعنی صفیر زدن و فریاد و بانگ و نعره کردن باشد شکا ل بالفتح بر وزن و معنی شغال شکا ل که التبر و قطعه من الذهب شکلیه بالکسر و دوگان مهندی او جهری شکو شیدن بر وزن خرو شیدن بمعنی لغزیدن و بسر در آمدن و افتادن اسب و آدم و شکو خنده فاعل آن شگرفت یکسر اول و فتح ثانی سطر و بزرگ و مختصر شکو فقه سر کوک علی است که موی سر آدمی و موی مژه را بریزاند و اکثر کودکان را عارض میشود شکم یکسر اول و ثانی بمعنی صمغ است شعلیت شملین مهندی تخی شناع بالفتح خیک بمعنی مشک بر بار که زیر شکم دهشته بر آب گذاره آنگذ شوات شوار بالفتح و بضم نیز نام بریده است از جنس مرغابی و آن را سرخاب گویند و بعضی بوقلمون را نیز گفته اند شوخ پوست دست و اعضا که به سبب کار کردن سخت شود و پینه بسته باشد مهندی گشا و شوخلین بر وزن پوستین پینه در شوره بضم اول خاک شور و شوره که از آن بروت سازند شیر و و شیه ظری باشد که در آن شیر و شید شیر زنه چوبی را گویند که بدان است را بشوراند و بر هم زنند تا مسکه از نوع جود شود شیرینه بر وزن ویرینه بمعنی شیر نیک که بعبی سغفه گویندش نوعی از جوشش روی و بدن اطفال که دانی البرمان مرغی است

باب الطار

طیایه طبایحه و تبا به ای گوشت نیمه نرم فزانک

باب العین

عکس بفتح و ثانی مشد و نام مرغی است از جنس کلاغ که ابلق و سیاه و سفید میباشد

باب العین

خاک کردن پشم از دود و میا ساختن باشد از برای شستن غر بالضم مردم و به خایه یعنی شخصی که خصمید اش بزرگ شده باشد عواره یکسر اول جوالی را گویند که مانند دام از ریسمان بافته باشند و پنبه و پشم و گاه و سرگین و مانند آن در آن کنند و از جانی بر بند عرواشته بالفتح غرواش است که کیف جلا بنگان و نقش و دو زان را گویند و آن گیاهی است که آنرا مانند جارب بندند که بدان آب و آب بر جامه که می بافند بپاشند غر شرین بالفتح غر رنگ است یعنی گل و لای سیاه که درین حوضها و تالاب و جویهای می باشد غر هم بالضم بمعنی غر است که دانه انگور از خوشه جدا شده شیر در آنرا باشد غر یکس نوعی از گس مرغ بپزی مائل و بعضی گویند نوعی از بپز است که کوچک باشد مانند گس چشم کمود و سبز رنگ است عوزره بر وزن موزه گوی نقره را گویند عوزره آب کنایه از حباب است و آن شیشه مانند می باشد بیشتر بوقت باریدن باران بروی آب بهم میرسد عوزهای آب جمع عوگک چوب دو چوب باشد یکی کوتاه بعد یک قبضه و دیگری دراز بمقدار سه و جب که اطفال و

چونان بدان بازی کنند و هر دو سر چوب کوتاه تیز میباشند و حوّلک بضم اول و ثانی مجهول معنی شک است و آن کوزه باشد که سر از بزم گیرند و موردی در آن چرم کنند و تخاچیان و راهداران و قماربازان و اشال ایشان سیم وزی که از مردم گیرند همان ریزند و غیر آن لغزان از غیر بدین معنی لغزیدن است و غیر بدین با ثانی مجهول بر وزن و معنی نیز بدین معنی لغزیدن است و چهار دست و پا و زانو نشسته بر او و قفس بلخان مردمان شل باشد و خلیشه بر وزن معنی بلش که بگل باشد و ایشان نیز تخم و بر وزن دیو آواز و صدای بلند و رسا را گویند *

باب الفار

فارم بر وزن و معنی دام است فاناک فارحنی است از حروف تہجی و ناک بر وزن خاک لفظی است که بحجت بیان اقصا و بوضو بصفتی در آخر کلمات می آورند و هر طرب ناک و غمناک و مانند آن و معنی آلوده و آغشته هم آمده است و سخن فاناک کنایه از سخن است که در آن فار بسیار آید و فتح و آغ با سکون است یعنی تله و آن التي است که بدان جانور گیرند و خدره بفتح اول و بر یائی باشد که که از بگ خرا و غیره بافند و بر دار می سقف خانه اندازند و خاک و گل بر بالای آن ریخته بیندایند و خدرنگ بر وزن خرچنگ چوبی باشد که در وسط و قوی که در کس در کوچ اندازند تا در کسوده نگرود و فراموشی موی در بدن برخاستن و دست ایستادن باشد و معنی از هم جدا کردن هم هست فرستوک بفتح اول بر وزن و معنی پرستوک است که خطاف باشد و آن مرغی است سیاه رنگ و فرخار بر وزن سرشار معنی خیسایند و نیک تر شده و سرشته گردیده و آغشته باشد و فرناق خلا جای و طهارت خانه که بالای خانه حجه سازند و فرور میخ خار و خاشاک که بدان آتش افزونند و فریز بفتح اول بر وزن موزی معنی کنند و ستردن موی و چشم باشد خواه از سر و خواه از عضو دیگر و فریز بفتح اول و در بدن معنی در بران فرج یافته شد فسا را بفتح معنی افسا و آن چیزی باشد که از چرم و دوزند و بر سر اسپان کنند فسان بفتح سنی باشد که کار و دشمنی بدان تیز کنند فسمه بکسره اول و فتح ثانی و ثالث از زخمی خواه از سر باشد خواه از ترس و سیم فیوس بکسره اول با و او مجهول بازی و طاقت و سحر و لاغ باشد ففش بفتح کاف و کال و پ با نچه از ستر تا مقدار یک وجب بطریق طره و علامه گذارند و بصر اول یال دوم سپ را گویند فلان بکسره اول و فتح ثانی معنی از حلقه است که آنرا با شیر گویند و نیز در فارس سیده خوانندش فله بفتح اول و ثانی مشد و غیر مشد و معنی آغشته است که شیر اول حیوان نوزائیده باشد و پندی بوی اما فله در ترجمه مترس غلطی چپا پیست و نافه صحیح و معنی در محل آن باید دید فنج بفتح اول و سکون ثانی و تہ خایه را از تباری است که بسبب شکافه شدن پوست تنک زیر پوستی که بر آن موی زبر است رو و پا در آوند خایه افتاده باشد عربی با مور رنگ سرخ که رنگ فیرنده فاعل فیر بدین معنی خرامیدن و پرمخت شدن بشد فیر یگلی تخم و مال سستی *

باب الفاف

فاف بر وزن اسار گویند گشتی را گویند قلا و زبر وزن تجا و قلا و فاف است که سوارانی را گویند که بحجت محافظت لشکر بیرون لشکر باشند و معنی بر نیز آمده است قوز گویند شاخ را بگلی آما در بران و غیره یا معنی قوج یافته شد قولاج همیدن است و قیل حبت حبت فتن است و شکاف گشت

باب الکاف

کار کرد و حستن مخفف کار کردن حستن است کار نیز تختانی مجهول بوی آبی را گویند که دوزیر زمین بکنند تا آب از آن روان شود کار کرج یعنی کج چشم کاره بفتح زای لفظه و از مطلق منزل و خانه باشد و علامتی را گویند که حیوان در کنار دام از شاخهای وخت سازند و غیره با از آن آوند تا صید از آن رسیده بطرف دام روان آید یا خورد و عقب آن پنهان شده دام را بکشند کاره خانه و منزل و کین گاه صیاد را گویند کاسموی موی سبلیت رو با و موی خوک نر که بدان خیز کنند کالیوه معنی کالی که نادان و احمق و گشته و دیوانه مزاج و کرا باشد یعنی اصم کام گام جزو گام را گویند که بوقت کشیدن گام بگام است می رسد و بدی جیبی گام کاواک میان خالی و بی منزل را گویند و بدی که کلاکت بالکسر و الفتح و سکون ثانی زبر و عسل را گویند کچ چوبی باشد که بدان آوند و بران

کرده شده را که با چربی آغشته کنند برهنه و بتوراخذ عربی بخت گنجی بر وزن بی همچون سیاه را گویند کپان بر وزن و معنی فلک
 و آن تر و زنی است که یک پله دارد و بجای پله دیگر سنگ از شاخه آن آویزند کچیه بر وزن و معنی چپ است کتب بختین تخم نیک و نیک
 هندی بخت کتب ساره موضعی را گویند از پشت اسپ که پیش زین بران باشد که ننگ بر وزن تفنگ چوبی باشد که گازان و
 دقاقان جامه را بدان و قاتی کنند که لبه بر وزن اتمه که لبه است که معنی چلیپا باشد هندی چپکلی که در باضم قطع یعنی را گویند که
 کناری آن را بلند کرده باشد و در میان آن سبزی بکازند از راعت دیگر کنند که گرانگ استخوان نرم که آنرا عربی غصوف خوانند گرفته
 بالضم و الفتح لیت جولا همگان که بدان آنرا بر تار جامه مانند کرده بختین رنگا راندی را گویند که بر کبی نان و میوه و امثال آن نشیند کرده
 بضم اول و فتح ثانی مشد و بچه اسپ و ستور و خالاع را گویند و باغیر مشد و گوی را گویند که با چوگان بازند بخت سب و خزان را گویند که بر بخت
 خانه کوچک و خانه علفی باشد و بر بختین برندگان را نیز گویند که نه بر وزن و معنی
 و دفع نمودن هم است کش بفتح اول سینه و بغل و تهی گاه را گویند و زخم دیشی را نیز گویند که بر وزن
 زرد آب بیرون می آید کشا و زربفتح اول معنی و بهقان و بزیر و زراعت گفته باشد کشا و زری بزیر گری
 و امر و و زرد آکو و امثال آنها که دانه آنها را بر آورده و خشک کرده باشند کچایر بر وزن رتخیر جانوری باشد آبی که گوی تته در و رود
 باریک دارد گویند بچه ذرخ است و بعضی گویند که نوعی از ماهی باشد که آنرا سنگ ماهی خوانند کفت سنگ مقدار یک مشت سنگی
 که بآن دارو ساند کفشیپ و آن دارویی باشد مانند نمک که طلا و نقره و فلزات دیگر را بسبب آن با بجم پیوند کنند و بعضی گویند که
 قلعی و از زیر است و بدان شکستگی ماهی ظروف مس و برنج را بجم کنند کفک بفتح اول و سکون ثانی معنی کفت باشد و آن چیزی علفی
 که بروی آب و شیر و امثال آن می نشیند و از جوش غلیان دیگر بهم میرسد کفیلین یا تحتانی مجهول بر وزن و بلیز معنی کفگیر باشد که چپ
 سنگ خد است کفه بختین خوشهای گندم و جوی را گویند که در وقت خرمین گوشتن آنها کوفته نشده باشد و بعد از پاک کردن آنها را گویند
 کلا گوشت کابینا که در دشت و شتی باشد که کلاک دشت و صحرا را گویند و گوشت موس نوعی از موس باشد بخت گنده و بدو
 و کرین نظر و روز با بیرون نیاید هندی چچو نند کچنج بفتح باجم فارسی چک که بدست و پا و انعام نشیند عربی و سخ کلو بضم اول و ثانی با
 مجهول نان بزرگ و روغنی را گویند کلیلان بالکسر آلت بست و کشاد و در کوه و امثال آن را گویند کحاسه بفتح کاسه چمن
 کمر سار مرکب است از کمر که معنی منطقه و از سار که معنی سر باشد یعنی سر کمر بند کمین بر وزن گریز شاش را گویند و بجز در
 زنانه معنی کمینه باشد کجباره بر وزن حصاره معنی کنجبار است که نماله و نقل تخم کج و بر تخمی که روغن آنرا کش
 کفباییدن بفتح کشانیدن و بر جانیدن هم است گفته بر وزن مده گوی را گویند که کروه صا

که بزیر زمین بدر از آگنده باشد کنگاش کبسر اول و سون و بیست و سه
 اول و ثانی جانوری است که بر بدن گویند و گاو و غیره می چسبد و مانند شپش خون خورد هندی کلنی کوبه باد و اجوبه و بیرون
 گویند که بدان چیزی گویند کوتنگ گازر چوبی است که گازان بدان جامه را گویند یعنی دقایق کنند کوک بالضم با ثانی مجهول
 کاهو و آن تره است که خردن آن خواب آورد کول بضم اول با ثانی مجهول یعنی تالاب و آبگیر بود کولاب کذلک کوه بضم اول گبیای
 باشد خوشبوی کواچ بضم کماح و آن نالی است محروف که بروی اخگر و زغال بزند کپک بفتح اول و سکون ثانی معروف است که باور
 شپش باشد هندی کپو کیمخت کبسر اول با ثانی مجهول و ضم ثالث پوست کفل

باب الکاف الفارسی

کازر آلتی که بدان طلا و نقره و مس و غیر آن برهنه و تارافس را بخت اند کاه و چشم نام کلی است که آنرا دشت بوی باشد و در روز نباشد و هم
 کلی را گویند که بر دشت سفید و در دشت زرد می باشد و بر بی عین البقر نامند کاه و خوشه معنی گاو و دوش است و آن ظرفی باشد که در آن

شیر و دوشند گران جان کنایه از مردم سخت جان و مردم بسیار پیر و سال خورده و دوش تا که مردم فقیر و بیمار و از جان سیر آمده را نیز گویند گزیر بضم اول و ثالث مکار و میل را گویند
و همچنین دیر و زیرک و دانا و بزرگ هم آمده است گردید و بکسر اول بادی باشد که خاک را بشکند شماره بر آسمان برد و پنجمه کوکب الحبل و طب علیها البی کریم
بفتح اول و کشانی در پنج خوردنی گروه بضم اول با و او مجهول بر وزن دخی گلوله است مطلقا خواه گلوله بر میان خواه گلوله توب و تنگ و گلوله کمان و گلوله خیزان و
پنبه و اشال آن باشد گزیر بفتح اول و زنی باشد که بیشتر در کنار بای آب و رودخانه روید و آن را بجزی طرفار خوانند گشش بضم اول و سکون ثانی به سنی سر
باشد که مقابل ماده است و درخت خرمای تر که بومی فعل گویند گشش بضم اول و سکون ثانی و ثالث بتحتانی رسیده و رفتن جانور نر باشد بر بالای ماده یعنی
جفت شدن حیوانات با هم و گشش درخت خرمای می چغری از درخت خرمای نر بر درخت ماده دادن گلچن بضم آتش خانه و آتش کاه تمام را گویند
گلچونه بر وزن دخی گلوله است که غازه باشد و آن سرفی را گویند که زمان بردی باشد قلوبی آسیا سوراخ و وسط اسیر را گویند که دانه از آن راه دریند تا اس
گردد گندم مایه کبیره بر وزن کلیجه یعنی آروی را گویند که گندم آن را بر میان کرده باشند گندناکاسنی گنجلاج بضم شختی را گویند که در زبانش
گرفتگی باشد هندی تو تلگا گویند نمکودن و بالیدن نبات و حیوان گوز هندی بفتح نا جیل هندی نایل نه اخروث یا اخروث که در مثنوی اب و حاشیه
صراح در ترجمه راجع واقع شده گوش ماهی از جمله حیوانات صدقی هندی گھونگا انا در بران بمعنی صفت آمده گوشوار از زبوری که در گوش او تیرند عربی قرط
گوه غلطان کوگا رو کوگا ل یعنی جانور است که سرگین را گلوله کند و بگرداند و غلطان غلطان بسوراخ برود و جزی خنفسا نیز گویند هندی گبر و گوی
بر وزن موی بمعنی نمکه باشد که گوی گریبان است و مطلق گلوله را گویند گو یک تصغیر آن :

باب الموم

لااس ابرشتم فرومایه باشد بندی گو در جنسی از ابرشتم نیز مست لایع نزل و طرافت و خوش طبعی باشد لاته خانه رنور همیشه برون
همیشه لبش بمغنی کواشته است که بر لب اسپان و خمران بدخل گذارند و چنید دخل کنند بخ یضم اول و سکون ثانی بمغنی کج و آن مدفی باشد
که در آب روید و تیزی دارد و از آن حصیر یافتند و بر سران مانند شیم جمع شود و مانند ذرات و پنبه بر سر او در کششان از کوشیدن بمغنی تفریدن
باشد لایع بالفستج بمغنی لب کنند و مطهر باشد :

باب الثانی

مادبان ماده است مازه استخوان میان پشت را گویند و پشت مازه یعنی مازه پشت ندی ریشه ماستوره یا او مجهول فی و لوله
ماقه حویله را گویند که در پیش خانه نهند تا در کتوده نگرند ماکو دست افزا را جولا بکان باشد که بدان بابیه بانند **مسالم**
افزادی که بکلان بدان گاه دکل و گچ و آهک بر دیوار مانند ماهیانه با سایه بفتح بای موحده فان خوشی است که از ما- یه
سازند مننه بفتح اول و ثانی مشدو کرمی که در پیشینه افتد غری موس مردم چشم ثقبه که در وسط طبقه غنبدیه است نه پیش تپی گویند
موزنگوش بفتح بجهنی گوش موش و آن نوعی از بجان است و رعایت نیزی و خوشبوی و گل کیودی واره برگ آن شبیه بگوش موش است
مرگامرگی بفتح بر و میم بابائی صدری بدای عام و مرگ عام که بعضی طاعون گویند هر و سیدن با او و مجهول عادت کردن
میخیزد و رنج بردن در کارای بوقت پیچیزی و فلسی مضران اخورون اندک اندک میاید خورون مشر و گاسی
بمعنی نوید و بشارت و خورن باشد که خبر خوش است مشمت آب یک کف دست آب مشک زمین بینج گیس
باشد بغایت خوشبو ندی موها صغ بفتح بجهنی ژرف باشد مقصدگی بضم تین و سلون ثالث صدر مغنزه و آن گرمی و کنده
را گویند که بر اندام مردم از گوشت مانند گردگان بر می آید و بعضی گرد و نندای کوچک را گفته اند که در میان گوشت و ناسه دوزیر پوست
مانند شپیل ماهی می باشد و بجریه غده می گویند مراد ببلند بر اندون چینی بصورت آن مقل لبهم بوی جهودان

و آن صمغ درختی است بقدر درخت کندر هندی گوگل منگیدن بفتح اول آهسته در زیر ب سمن گلشن از روی قهر و غضب و غیر از این
 حوت زدن موش و تان چیزیکه در آن نقشش و نگار مانند دندان موش باشد موز با بفتح میوه است موزت هندش کید گویند
 حیتین بوزن پیشین میل آهنی باشد که بر آن سنگ تراشند و بشکافند و بکنند میزدن با تانی مجهول بعضی شاشیدن و بول کردن باشد

باب النون

تاخنه مرصی است از اراضی حقیق و آن گوشتی باشد که در گوشه چشم بهم می رسد تدریج تمام چشم را می گردانان جامه الرجل الذی یخدم بطعام لطفه
 نا و ناو ان ناو بوزن گا و جوی آب را گویند و معنی خرام هم آمده است که زقاری از روی نا و نا باشد و ناوان امر نا و اندین است بمعنی خم کردن
 و خم دادن و مانده گردانیدن باشد و نا و نا و دان رفتن کناره از طرفان رفتن است نا و ندان بعضی خرامیدن و باز رفتن و خم شدن باشد نا و نه
 دانه گندم منته خرامنرنگ بفتح حین و سکون ثالث نام فله است موزت هندی مسور تر سره سر کوهک یعنی نوعی که از تارک سر کوهکی می چنند
 نزه آله تناسل ششتر بوزن بهتر مخفف نشتر است که اکت قصد کردن مجام باشد و نشتر شتر کنایه از ناب آن است نشخوار بالضم با و او
 معدوم نشخوار بالضم است یعنی آنچه شتر و گا و گوسفند و اشال آن خورده باشند بازار معده بدن آرند و بخایند و فرو برند هندی بگالی لشکر ده بکسر اول
 و کاف نای افزای است صحافان و نقش ووزان و سراجان را که بر آن پوست را بر بند و تیرا نشاند خروج بالضم چوبی باشد در خمیر نان را بدان بین
 سازند هندی بلین نکاب بالکسر بجه و آن پوستی باشد که بلند ام پیچیده دست دوزند و میرشکاران بر دست کنند بجهت برداشتن باز و شامین و
 امثال آن گفته بوزن نگنده بخیه دور دور و کشاده و ناله باغنده بالکسر یک باغنده که گلوله پنبه جلای کرده باشد و لوز و بفتح حین و سکون ثالث
 پیچ و تاب و پیچی که در چیری افتد و نام افزای است جولا بگال را و آن چوبی باشد دور و طولانی یعنی اسطوانی که بر قدر که از پارچه بسته شود بر آن
 چوب پیچیده نشین نوعی از برتر نسیم کاره بر چیز تمام را گویند و در شیدن شیر نسیم کاره کنایه از دوشیدن بعضی شیر و بانی داشتن بعضی در

باب الواو

وا و ج بوزن و معنی بادج چوب هندی را گویند که تاک انگور را بالای آن اندازند هندی بجان و پیچ بوزن تدریج پیونده است شبیه تم تمبو
 لیکن از تمبو کو چک تراست و راک بوزن افلاک مرغی است درنده و آن را شیر کج شک خوانند و بعضی گویند مرغ مردار خوار است

باب الباء

بزاز خانه چیزی است که با شکنبه گویند باشد و شکنبه را نسیم گویند نسیم بوزن و معنی خزینه که نفقه عیال یعنی روزمره که بجهت زن و فرزند

مقرر کنند باشد بلکه بضم اول و متع ثانی مشد و حبتن گلو و غواق باشد هندی بچکی سهاره مخفف سهاره همیشه و دائم **باب الباء**
 یاره دست بر خن هندی گنگن یا زیدان بوزن و معنی بالیدن است که نمکون باشد و بمعنی قصد و انگ و بلند شدن هم هست پیچ
 هندی اولای شختی بفتح اول و سکون ثانی بمعنی پخته باشد و بمعنی ذخیره هم آمده است و آن بر چیزی باشد از مال و زر و ارباب و غله و حیوانات
 و غیره که آنرا نگاهدارند تا بوقت حاجت بکار آید میرا بفتح اول چین و شکبی را گویند که در اندام آدمی و چیزی را می دگر بهم رسد میرا بفتح اول ایسی را
 گویند که از بسیاری سواری قابلیت آن پیدا کرده باشد که بر سواری شده از جای بجای ایستار کنند یعنی بزودی بروند نیز بوزن گریابی باشد بهر خار که
 با طرافت نیمه و جایگاهی هستند که مردم و جانور نتوانند آمد یوت با بضم مرگ عام ستوران را گویند همچنانکه مرگ عام مردمان را و با خوانند یوت با بضم خور
 است نکاری که چک تراز پلنگ هندی چیتا یوت بضم اول با و او مجهول چوبی باشد که بر گردن گا و زراعت و گا و گردن گذازند

CALL No. ۲۹۲۶۷۳ ACC. NO. ۷۳۹۷
 AUTHOR جمال القرشي
 TITLE صراح

۲۹۲۶۷۳	ج. ۲. ص	۷۳۹۷	صراح
THE	Date	No.	Date

MAULANA AZAD LIBRARY **ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY**

RULES:—

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of **Re. 1-00** per volume per day shall be charged for text-books and **10 Paise** per volume per day for general books kept over-due.

